

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดทำการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
6. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลคงขวาง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายการปกครองท้องถิ่น

การให้นิยามหรือความหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น มีนักวิชาการหรือนักคิด ให้บัญญัติ คำว่า การปกครองท้องถิ่น ไว้หลายประการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2523 : 4 ; อ้างถึงใน สุวรรณ พิศานนท์. 2546 : 19) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ของท้องถิ่น โดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

วิญญู อังคณาภิรักษ์ (2519 : 4 ; อ้างถึงใน สุทรธนู ศรีไสย์ และสุพจน์ บุญวิเศษ. 2547 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจาย

อำนาจบางอย่างที่รัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นในงานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมจะทราบความต้องการท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

วิลเลียม วี ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway, 1959 : 101-103) กล่าวว่า
 “การปกครองตนเองของท้องถิ่น” หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเองและมีสภาของท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

โกวิท พวงงาม (2550 : 7) ให้ความหมายว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงินและการคลังและกำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบล พัทยา และ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2546 : 22) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลางราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการกระจายอำนาจของราชการส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นอิสระต่างหาก จากการปกครองของราชการส่วนกลางที่ให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตน

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของตนเองหรือที่เรียกว่ารัฐบาลกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและบริหารงานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ โดยมีองค์การที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามความมุ่งหมายของท้องถิ่นนั้น ๆ

2. วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น สามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็น ได้ชัดเจนว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่ต้องบริหารให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนี้หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะสามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น ได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคลตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2.2 เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันการรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวย่อมไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง และถ้าหากหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

2.3 เพื่อความปลอดภัย โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต้องไปด้วยการจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมากและแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

2.4 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะ โดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

3. ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมายสำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และสามารถก่อกำหนดระทางกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อกำหนด เป็นต้น
2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุหน้าที่ไว้โดยชัดเจนหรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มทำกิจการใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ
3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารจะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง โดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การใช้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นในท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมาก และมีความโปร่งใสในการทำงาน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง
5. มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ สำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดความเป็นอิสระในการบริหารงานในที่นี้หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุน ส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด
6. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้โดยอิสระตามสมควรการปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่น โดยส่วนรวม ต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่น

ของคนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน กล่าวคือ มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้ นอกเหนือจากรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐการปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยรัฐมีกฎหมายรองรับ มีใช้องค์กรที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การกำกับดูแลของรัฐต้องกระทำที่จำเป็นและต้องไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

โกวิท พวงงาม (2550 : 77) ได้เสนอลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยการเลือกตั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการทบทวนลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการหารายได้ การจัดเก็บภาษี การคลัง การจัดทำงบประมาณด้วยตัวเอง รวมถึงการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐเบะมีการแบ่งองค์กรเป็น 2 ฝ่าย โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกคณะผู้แทนซึ่งประกอบด้วยคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นและยังมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตามตรวจสอบการทำงานองค์กรปกครองท้องถิ่นต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อริสโตเติล (Aristotle : อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2517 : 45) นักปรัชญาการเมืองกรีกโบราณ ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง (Political Animal) จึงจำเป็นต้องเข้าไปยุ่ง

เกี่ยวกับการเมืองไม่ทางใดก็ในทางหนึ่ง หากมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าของสังคม ผลผลิตที่ออกมาจากระบบการเมือง หรือ Outputs ของระบบการเมืองไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบนโยบายกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ ของผู้มีอำนาจ ย่อมต้องตกกระทบแก่ทุกคนที่อยู่ในสังคม เมื่อคนในสังคมไม่สามารถหลบเลี่ยงจากอำนาจการเมือง มนุษย์จึงเรียกร้องให้ตนเองสามารถเข้าไปมีส่วนสัมพันธ์กับการเมือง ผ่านกระบวนการกลไก กติกา ที่ได้รับการยอมรับของสังคม โดยเฉพาะในประเทศที่ปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยซึ่งอำนาจทางการเมืองการปกครองหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องการกระบวนการการเมือง เช่นนี้เรียกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความคิดทางปรัชญาการเมืองของอริสโตเติลเช่นนี้ ส่งอิทธิพลไม่น้อยต่อนักคิดทางการเมืองรุ่นหลังในแง่การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะที่มาของความมีชีวิตชีวาและพลังแห่งการสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นเกราะป้องกันระบบการปกครองแบบกดขี่ ทั้งยังเป็นมรรควิธีที่จะดึงเอาความฉลาดและความสามารถของประชาชน ซึ่งได้รับการกล่าวถึงว่าประชาชนนี้เองคือบุคคลที่ฉลาดที่สุดในระบบการเมือง ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

1. ความหมายของการเมือง

คำว่า “การเมือง” มีผู้รู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ในความหมายมากมายเหล่านี้จะพบว่าทุกความหมายมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ การเมืองจะต้องมีลักษณะที่เป็นกิจกรรม หรือเป็นกระบวนการดังจะยกตัวอย่างของคำว่าการเมือง พอเป็นสังเขปดังนี้

การเมือง (Politics) มาจากรากศัพท์ภาษากรีก หมายถึง ศิลปะในการปกครองรัฐ ในยุคแรก ๆ นั้นความหมายนี้อาจสมบูรณ์เพียงพอเพราะการรวมกลุ่มในยุคนั้นเป็นการรวมกลุ่มขนาดเล็ก ๆ และกลุ่มชนนั้นยังแบ่งออกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายผู้ปกครองและฝ่ายที่ถูกปกครอง ซึ่งได้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของรัฐ การเมืองจึงเป็นเรื่องของพันธะ หรือความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทั้งสองฝ่าย

พรพรธิดา เหล่าวงศ์ศักดิ์ (2545 ; อ้างถึงใน วิลาศ โสทิศกุล. 2547 : 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเมือง ว่าหมายถึง การจัดสรรอำนาจและผลประโยชน์จากทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การเมืองกับผลประโยชน์จึงเป็นสิ่งที่ดำเนินควบคู่กัน ลักษณะการเมืองของประเทศไทยเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง มิได้กระจายไปในส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่น หรือแม้ว่าจะมีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม อำนาจการตัดสินใจยังอยู่ในมือของข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง อำนาจการจัดสรรผลประโยชน์จึงตกอยู่กับคนส่วนบน

ของโครงสร้าง โดยที่คนส่วนล่างไม่สามารถได้รับผลประโยชน์นั้นอย่างเสมอภาค เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2543 ; อ้างถึงใน วิลาศ โสทิศกุล. 2547 : 27) ให้ความหมายของคำว่า การเมือง ว่าหมายถึง กระบวนการจัดสรรผลประโยชน์ และสิ่งมีค่าทางสังคม โดยผ่านวิธีการใช้อำนาจ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผลประโยชน์และสิ่งมีค่าทางสังคมดังกล่าว อาจจะมีตั้งแต่ทรัพยากรธรรมชาติ ไปจนถึงสถาปัตยกรรมศาสตร์ กระทั่งกฎระเบียบและนโยบายที่เอื้อให้บางส่วนได้รับผลประโยชน์ และบางส่วนสูญเสียผลประโยชน์ ฯลฯ สิ่งใดที่ได้มาหรือเสียไป โดยไม่ผ่านกระบวนการใช้อำนาจ อาจจะไม่ถือเป็นเรื่องของการเมือง

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2539 : 3) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเมือง หมายถึง การเมืองเป็นการต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมืองหมายถึง อำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ อำนาจที่จะใช้ข้าราชการ งบประมาณหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวการมองการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ (Power Approach)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปความหมายของคำว่า การเมือง ได้ว่าหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อที่จะกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ หรือนโยบายให้คนในสังคมปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

2. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับการเมืองเกือบทุกระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในระบบการเมือง และเป็นส่วนสำคัญที่เกื้อหนุนการดำรงอยู่ของระบบการเมืองอย่างมีอาจปฏิบัติได้ ในทำนองเดียวกันกับวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นแบบแผนความประพฤติหรือเป็นมูลเหตุภายใน อันส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของบุคคล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้หลายท่าน ดังนี้คำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะเป็นคำที่แสดง ความหมายได้ครอบคลุมถึงกิจกรรมทางการเมืองทุกชนิดที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพลเมืองกับสถาบันทางการเมืองภายในรัฐ ทั้งในการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายของ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” นั้น นักรัฐศาสตร์หลายท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้กว้างขวาง หลายความคิดเห็นซึ่งยัง ไม่มีการสรุปความหมายที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คำนิยามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจมีดังนี้

ติน ปรัชญพทุทธิ (2546 : 8) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา การเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบของนโยบาย เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นนโยบายใหม่ในครั้งต่อไปด้วย

ในทัศนะของนักรัฐศาสตร์ตะวันตก ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ มักได้รับการกล่าวถึงไม่น้อยได้แก่การให้ความหมายเชิงการแบ่งจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ เวินเนอร์ (Weinert) ในบทความเรื่อง “Political Participation : Crisis of the Political Process” ซึ่งเวินเนอร์ได้ท การรวบรวมความหมายของคำดังกล่าวตามที่ปรากฏจากทัศนะของนักวิชาการที่หลากหลายเอาไว้ 10 กรณีด้วยกันดังนี้¹⁰

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำเพื่อสนับสนุนหรือเรียกร้องกับ ผู้นำของรัฐบาลในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ได้ เช่น การชุมนุมคัดค้าน หรือสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลการออกเสียงประชามติหรือการวัดมติมหาชน หรือการทำ โพลล์สำรวจความคิดเห็น (Polling) อันจะมีผลต่อการคัดค้านหรือสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล และสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อ การดำเนินงานของรัฐบาลหรือการเลือกผู้นำรัฐบาลเช่น การที่สื่อและประชาชนแสดงความเห็นหรือ วิพากษ์การท งานของรัฐบาลหรือการปรับคณะรัฐมนตรี

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำของพลเมืองของรัฐตามที่ กฎหมายกำหนดเช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การร่วมกันชุมนุมและการยื่น ข้อเรียกร้องในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำอันแสดงถึงความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) ที่ทำให้บุคคลขาดความสนใจหรือขาดการกระทำที่เป็นปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมือง ซึ่งการที่ไม่กระทำอันมาจากการมีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมืองนั้น อาจก่อให้เกิดผลทาง การเมืองตามมา แต่ต้องพิจารณาให้ได้ว่า การไม่กระทำการอันใดเกิดจากความรู้สึกแปลกแยกเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการที่บุคคลไม่กระทำการในกรณีอื่นใดเป็นการมีส่วนร่วม

5. การมีส่วนร่วม โดยมีตัวแทน (Representative) ซึ่งประชาชนต้องออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนเพื่อมาท าหน้าที่แทนตน ตามระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งนับเป็นการมีส่วนร่วม ในกรณีหนึ่งแต่กระนั้น ระบอบประชาธิปไตยทางตรงก็เห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบตัวแทน เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความตื่นตัวทางการเมือง ทั้งที่เป็นการตื่นตัวมากและการตื่นตัวน้อย เช่น ผู้รับสมัครเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้ที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงแต่ก็ชอบวิพากษ์วิจารณ์หรือถกเถียงเรื่องการบริหารเมือง กับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือผู้ที่สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ตามสื่อต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำทางการเมืองทั้งที่มีความต่อเนื่องหรือเป็นครั้งคราว ซึ่งรวมไปถึงการกระทำทางการเมืองที่ใช้ความรุนแรงด้วย เช่น การรับสมัครเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การก่อจลาจลสร้างความวุ่นวาย หรือการก่ออาชญากรรมทางการเมือง เป็นต้น

7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่ประสงค์จะมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการและการดำเนินการของข้าราชการ ได้ด้วย

8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองมิใช่เป็นการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อการเมืองในระดับชาติเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อทั้งการเมืองในระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่น

9. การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการปฏิบัติการทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องนี้อาจต่างกันได้ตามกาลเวลา และสถานที่ เช่น วันหนึ่งการกระทำหนึ่งอาจจะนับเป็นการมีส่วนร่วม แต่ในอีกวันเวลาหนึ่งอาจจะไม่เป็น หรือในพื้นที่หนึ่งอาจถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในอีกพื้นที่หนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นก็ได้

ฮันติงตัน เอส พี และเนลสัน เอ็ม (Huntington S. P and Nelson M. 1976 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธทูน. 2543 : 75-76) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมของประชาชน ที่กระทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้มอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายของรัฐบาล

แมคคอสกี เฮอร์เบิร์ต (McClosky Herbert 1968 : 252-253) ใน “International Encyclopedia of the Social Science” ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตนและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข้อมูลข่าวสารทาง

การเมือง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังมีลักษณะของการกระตือรือร้นทางการเมือง ซึ่งพิจารณาได้จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง เป็นต้น

เวนเนอร์ (Weininger, 1971 : 74 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธพูน. 2543 : 77-78) ได้สรุปความหมายเพื่อให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็น การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็น ครั้งคราว หรือต่อเนื่องหรือไม่ จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือก ผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติจากข้อสรุปความหมายหรือคำจำกัดความดังกล่าว เวนเนอร์ ได้จำแนกองค์ประกอบย่อยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

1. จะต้องมีกิจกรรม เช่น มีการพูดคุย หรือร่วมดำเนินการใดๆ แต่ไม่รวมถึงการมีทัศนคติหรือความรู้สึกร่วม
2. จะต้องมีกิจกรรมในลักษณะที่เป็นอาสาสมัคร
3. จะต้องมียุทธศาสตร์หรือทางเลือกที่มากกว่าหนึ่งข้อเสมอ

สถิติ นิยมญาติ (2524 : 18) ให้ทัศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีส่วนทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ในแง่ของการช่วยดึงเอาความรู้ความสามารถพิเศษ (Talents) และทักษะ (Skills) ของคนจำนวนมากออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม และในอีกประการหนึ่ง การให้ประชาชนเป็นจำนวนมากมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ ของรัฐ กล่าวได้ว่า คือ มรรควิธีช่วยส่งเสริมเสถียรภาพ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมกล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่ประชาชนเข้าไปเกี่ยวข้องจะ โดยเจตนาหรือไม่เจตนา จะโดยสมัครใจหรือไม่สมัครใจ จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้เพื่อที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ต่างประเทศและในประเทศไทยมักทำการนิยามศึกษากันในบริบทของการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็น ไปในเรื่องของการพิจารณาแบบแผนหรือพฤติกรรม การไปออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน นักรัฐศาสตร์ได้ขยายความสนใจไปถึงความพยายามศึกษาลักษณะปัจจัยทางสังคม-จิตวิทยาที่เป็นปฐมเหตุแห่งบุคลิกภาพและความเชื่อ

ตลอดจนการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองหรือไม่อย่างไร ตลอดจนถึงการศึกษาในเชิงกลุ่ม ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องต่อระบบการเมือง แต่กระนั้นก็ดี การยึดเอาผลหรือตัวเลข การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนแต่เพียงประการเดียวเพื่อนำมาเป็นดัชนีชี้วัดระดับ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือคาดการณ์ระดับของ การพัฒนาทางการเมืองของสังคมนั้น อาจจะไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากหลายบริบทดังผลงานของนักวิชาการหลาย ท่านเช่นที่กล่าวถึงไปแล้ว ทั้งการศึกษาเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลเช่นที่ กล่าวถึงข้างต้นแล้วนั้น ซึ่งก็มักจะเป็นผลงานการศึกษาเชิงพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ที่หลากหลายสังเกตแตกต่างกันไปตามแต่ความพยายามของนักรัฐศาสตร์หรือนักวิชาการสาย สังคมศาสตร์ ที่จะค้นหาคำอธิบายที่เป็นเหตุเป็นผลต่อพฤติกรรมเช่นว่านี้ งานกรศึกษาเหล่านี้ยัง ประโยชน์ไม่น้อยในแง่ที่นอกจากจะสามารถชี้ให้เห็นถึงภาพกว้าง ๆ (Eroaden Perspective) ซึ่งมีความเกี่ยวโยงหรือในลักษณะความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขเชิงสาเหตุ-ผลลัพธ์ (Cause-result Condition) กับอุดมการณ์ทางการเมือง เจตคติทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองตลอดจนการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งอาจจะเน้นในมิติของการศึกษาราชการที่ส่วนร่วมทางการเมืองหรือ การศึกษาเกี่ยวกับการขาดความเกี่ยวข้องทางการเมือง (Political Involvement) มีนักวิชาการหลาย ท่านได้กล่าวถึงเรื่อง แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ดังนี้

มิลเบรธ เลสเตอร์ (Milbrath Lester. 1996 : 132) ได้ศึกษาเรื่องการเลือกตั้งเป็น กลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับ ความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความ ตึงเครียด ขัดความขัดแย้ง มีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลเป็น เรื่องที่มีนัยยะเกี่ยวพันกันกับการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองกล่าวคือ ผู้ที่ขาดการมีส่วนร่วม ทางการเมือง มิลเบรธ จำแนกให้เป็นผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง (Apathetic) อันมีแนวโน้มที่จะ กลายเป็นผู้แปลกแยกทางการเมืองได้ง่าย

สมบัติ ชำรงค์ชัญวงศ์ (2542 : 325) ได้ศึกษาเรื่องความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง ว่า นอกเหนือจะพิจารณาได้ในบริบทความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้วในแง่ พฤติกรรมการเมืองยังสอดคล้องกับการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองและความมีสมรรถนะทาง การเมือง ซึ่งต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ทราบหรือค้นหาคำอธิบายสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วม หรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของบุคคล ยังสามารถนำมาพิจารณาถึงข้อเสนอแนะ แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นาย และ เวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 9-12) ได้ให้ข้อคิดในบทความเรื่อง “Political Participation” (in Greenstein and Polsby (1975) Handbook of Political Science, Vol. 4 : AddisonWesley) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะพิจารณาเฉพาะการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องกฎหมายเท่านั้น ที่กล่าวถึงเช่นนี้ ย่อมเป็นไปแล้วแต่นักวิชาการแต่ละท่านจะเห็นไปในทางใด นายและเวอร์บา (Nie and Verba 1975 : 9-12) ได้แบ่งกิจการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเสมอในระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองสูงมาก เนื่องจากการเลือกตั้งนี้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความนิยมสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนของประชาชน หรือเป็นแรงกดดันที่ประชาชนแสดงออกให้รัฐบาล/ผู้นำทางการเมืองเห็นว่าจำเป็นต้องปรับนโยบาย/การดำเนินงานบางประการ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตาม การลงคะแนนเสียงของบุคคล อาจจะมีได้เป็นไปโดยเหตุด้วยผลดังกล่าวข้างต้น โดยอาจจะเป็นไปเพื่อตอบแทนความสัมพันธ์เชิงการอุปถัมภ์กัน หรือเป็นการตัดสินใจตามกระแสของสังคม หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดการตัดสินใจของคนก็ได้ กระนั้น เรายังยอมรับว่า การเลือกตั้ง เป็นวิถีทางการเมืองอันหนึ่ง ที่นำไปสู่การเป็นตัวแทนของประชาชน (Popular Agency)

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนสามารถแสดงอิทธิพลต่อผู้นำ โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรายใดรายหนึ่งได้ก่อนเป็นการล่วงหน้า

3. การติดต่อขั้วขึ้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้ากันของบุคคลที่มีต่อหน่วยงานรัฐบาลด้วยตนเองและเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับเวลา เป้าหมาย รวมทั้งเนื้อหาสาระในการเข้ามีส่วนร่วมด้วยตัวของเขาเอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่นับว่ามีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน

4. การรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เป็นกิจกรรมที่บุคคลร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้การมีส่วนร่วมแบบนี้ถือว่าส่งอิทธิพลต่อรัฐบาลมากที่สุด เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมกล่าวรวมความ โดยสรุป เราจะเห็นได้ว่า สิ่งที่ดีกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทัศนะของทั้ง นายและเวอร์บา กับทัศนะตามที่ปรากฏในนิยามความหมายของคำดังกล่าว เช่นที่ได้กล่าวถึงข้างต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.1 เป็นกิจกรรม การกระทำหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคน หรือกลุ่มคน

4.2 การกระทำกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น เป็นไปเพื่อสร้างแรงกดดันหรือส่งอิทธิพลผลกระทบต่อรัฐบาลผู้นำรัฐบาลหรือผู้ใช้อำนาจทางการเมืองในอันที่จะให้ได้มาซึ่งผลผลิตเช่น การกำหนดคน โบายาย มาตรการแนวทางของภาครัฐ เป็นต้น จากระบบการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนหรือกลุ่มคนนั้น แต่ในทางหนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจกำหนดหรือเกิดขึ้น โดยรัฐหรือฝ่ายผู้ใช้อำนาจทางการเมือง ในลักษณะของการบังคับ การปลุกกระดม (Mobilize Political Participation) หรือการขึ้น นำจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ก็ได้¹⁵

4.3 การกระทำกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น อาจชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ควรเป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่ละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย หรือไม่ละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามที่กล่าวเช่นนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเข้าร่วมประท้วง โครงการพัฒนาของรัฐที่มีปรากฏให้เห็นทั่วไป จะนับว่าเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Movement) ที่สมควรจะเป็นก็ต่อเมื่อเป็นการประท้วงด้วยบรรยากาศที่เป็นสมานฉันท์ ปราศจากการใช้ความรุนแรงเป็นกลไกเพื่อบรรลุความสำเร็จ ซึ่งเป็นเครื่องวัดระดับของการพัฒนาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Participation) เป็นรูปแบบที่ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ ปราศจากการบังคับปลุกกระดม (Mobilized Political Participation) หรือการขึ้นนำจากรัฐ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำของมวลชนระดับต่างเพื่อหวังผลที่จะให้มีอิทธิพลต่อการกระทำของรัฐบาล ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายของเวนเนอร์นั่นเอง ส่วนการมีส่วนร่วมแบบเป็นพิธีหรือเพื่อสนับสนุนรัฐบาล (Ceremonial or Support Participation) นั้น เป็นการกระทำที่ประชาชนเข้าร่วมสนับสนุนรัฐบาล เช่น การปลุกกระดมนักเรียน นักศึกษาและประชาชนให้ร่วมชุมนุมสนับสนุนรัฐบาลกรณีการเรียกร้องดินแดน สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม หรือกรณีการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และรวมไปถึงการที่รัฐบาลเร่งระดมกำลังความร่วมมือในการพัฒนาประเทศตามโครงการของรัฐ เช่น อาสาสมัครเยาวชนเพื่อพัฒนาชนบท เป็นต้น ตัวอย่างในบางประเทศเช่น เปรูและบราซิล ซึ่งรัฐบาลได้โน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการปลุกกระดมที่เรียกว่า “Corporative Military Regime” หรือ “Corporation” (Stephan. 1978 ; อ้างถึงใน วัชรวิชัยสาร. 2545 : 21) ซึ่งก็คือเป็นรูปแบบหนึ่งของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จันทนา สุทธิจารีย์ (2544 : 412-414) เสนอความเห็นไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่หลากหลายรูปแบบและมีวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง และบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจแบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ 2 รูปแบบคือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่มีกฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำโดยวิธีการที่สำคัญและยอมรับใช้ปฏิบัติทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

1.1 การเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด ในทางวิจัยนั้น สามารถวัดระดับ ประเมินค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แน่นอนชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่น

1.2 การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูดอภิปราย เขียนในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองประการนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลจะมีโอกาสได้รับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อวิจารณ์ที่วางตั้ง การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจอธิปไตย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

1.3 การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาล ตามอุดมการณ์ของพรรคการเมือง ส่วนประชาชนที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ก็สามารถเข้าร่วมเข้ากิจกรรมด้วยการรณรงค์หาเสียงช่วยพรรคการเมืองได้

1.4 การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์อาจจะเนื่องด้วยมีอาชีพเดียวกัน มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งต้องตรงกัน และเป็นการใช้พลังของกลุ่ม แสดงอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

2.1 การเดินขบวนหรือการชุมนุมประท้วง ซึ่งอาจจะเป็นการต่อต้านคัดค้านนโยบายการกระทำของรัฐหรืออาจเป็นการสนับสนุนนโยบายหรือโครงการของรัฐก็ได้

2.2 การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีการแสดงออกของประชาชนที่เป็นการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐหรือการปฏิบัติที่ละเมิดต่อกฎหมายโดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นเหตุการณีสัมพันธ์มีส่วนร่วมในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและเสถียรภาพทางการเมืองได้ในสังคมที่ใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยยอมมีอาณาเขตเสียได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน อันเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญซึ่งแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยของสังคมหนึ่งสังคมใดโดยเกี่ยวเนื่องกับการใช้อำนาจของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองต่อรัฐบาล และกลไกอื่นที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนตามหลักการและอุดมการณ์ของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวในทางหนึ่งประชาธิปไตยจะไม่สามารถเข้มแข็งหรือปฏิบัติกรตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเต็มที่หากขาดซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะในรูปแบบของการสนับสนุน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในเชิงการคัดค้านกระบวนการทางการเมือง การควบคุมการใช้อำนาจของระบบการเมืองในระดับใดความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

กล่าวโดยสรุป แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของบุคคลตามความสมัครใจที่ความต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายดำเนินงานของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นหรือในระดับชาติ ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นอาจมีทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยหรือวิจารณ์ในประเด็นปัญหาทางการเมือง เป็นต้น

4. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการได้มีการอธิบายถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมและมีการจัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้หลายท่าน ดังนี้

รัช (Rush, 1971 : 75-76) ได้จัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นระดับต่าง ๆ รวม 10 ระดับ ตามความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไล่ระดับจากสูงไปหาต่ำดังนี้

ระดับ 1 การเข้าร่วมในรูปแบบของการดำรงตำแหน่งทางด้านการบริหารหรือการเมือง (Holding Political or Administrative Office)

ระดับ 2 การเข้าร่วม โดยการเสาะแสวงหาตำแหน่งด้านบริหารหรือการเมือง

ระดับ 3 การเข้าร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกที่กระฉับกระเฉง (Active Membership) ขององค์การทางการเมือง (Political Organization)

ระดับ 4 การเข้าร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ (Passive Membership) ขององค์การทางการเมือง

ระดับ 5 การเข้าร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งขององค์การกึ่งการเมือง หรือองค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง (Passive Membership Within Quasipolitical Organization)

ระดับ 6 การเข้าร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ ขององค์การที่คล้ายคลึงกับ องค์การทางการเมือง (Passive Membership Within Quasi-political Organization)

ระดับ 7 การเข้าร่วมในรูปแบบของการชุมนุมในที่สาธารณะหรือการชุมนุมเพื่อ แสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการเข้าร่วมเดินขบวนต่าง ๆ (Demonstration)

ระดับ 8 การเข้าร่วมในรูปแบบของการอภิปรายถกเถียงข้อปัญหาทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Political Discussion)

ระดับ 9 การเข้าร่วมในรูปแบบของการให้ความสนใจทั่ว ๆ ไป ต่อเรื่องราวทางการเมือง

ระดับ 10 การเข้าร่วมในรูปแบบของการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voting)

คารินท์ แก้วมุล (2548 : 48) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนกระทำได้ใน 2 ระดับของการปกครอง คือ

1. การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองระดับชาติ ซึ่งกระทำโดยผ่าน การใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การช่วย พรรคการเมืองรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การสมัครรับการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา การแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ ติดตาม การทำงานของรัฐบาล โดยการเขียน พินัยโฆษณา การชุมนุม เดินขบวนประท้วงคัดค้าน เรียกร้อง หรือสนับสนุนต่อนโยบายของรัฐบาล

2. การมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น ซึ่งกระทำผ่านการ ใช้ สิทธิเลือกตั้งหรือลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่น การชุมนุมประท้วงคัดค้านเรียกร้องหรือสนับสนุนต่อนโยบายการทำงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

5. รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้
 โบรเมจ (Bromage. 1950 ; อ้างถึงใน ชลลดา แสงมณี, 2542 : 56) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะใหญ่ ๆ 3 ลักษณะ คือ

5.1 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

5.2 การใช้วิธีบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยตรงหรือทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรเลขฯ และการเดินขบวนหรือก่อจลาจล

5.3 การดำเนินการอย่างเป็นทางการ ได้แก่ การใช้สิทธิที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การริเริ่มกฎหมายการแสดงประชามติและการเพิกถอนออกจากตำแหน่ง

มิลเบรธและ โจเอล (Milbreath and Goel 1977 : 12-19 ; Milbrath. 1996 : 12-16) ได้ทำการศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เขียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้จัดแยกประเภทหรือรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ 6 รูปแบบคือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกออกได้จากกิจกรรมการหาเสียง และกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่อาจรวมได้กับกิจกรรมเพื่อแสดงออกซึ่งความรักชาติอื่น (Patriot Acts) เช่น การเสียภาษีการเคารพกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งกล่าวได้ว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองและกระทำการตามความต้องการตนเองของประชาชน เนื่องจากเป็นกลไกที่สามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาลหรือการปกครองได้โดยทันทีทันใด กล่าวคือบุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป การลงคะแนนเสียงไม่จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารและแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ

2. การเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้หมายถึงการเข้าร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการรณรงค์หาเสียงขอบเขตของกิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนให้ไป ลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง หรือชักชวนให้ไปลงคะแนนแก่บุคคลผู้สมัครที่ตนเองชื่นชอบ การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองแบบนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ ซึ่งจากการศึกษาของ มิลเบรธ (Milbrath. 1996 : 75) พบว่าผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีน้อยมากในสหรัฐอเมริกา มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วม

ในกิจกรรมดังกล่าว ต้องอาศัยความตื่นตัวและความสนใจอย่างแท้จริง พวกที่เข้าร่วมในกิจกรรมประเภทนี้จัดอยู่ใน “พวกนักสู้” (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมีบทบาทเป็นเพียง “ผู้เฝ้าดู” (Spectators) คอยตัดสินใจว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ การร่วมกันขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคมและติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม “ผู้มีบทบาทในชุมชน” มีลักษณะคล้ายกับ “เจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง” ในหลาย ๆ ด้านเนื่องจากผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทนี้เป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูง และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูงเช่นกันแต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีบทบาทในชุมชนก็มีส่วนที่แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมืองและการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่า เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการเพื่อขอรับสวัสดิการทางสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้นับได้ว่าเกือบไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายที่แท้จริง ในภายหลัง นายและเวอร์บา (Nie and Verba. 1972 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหนู. 2543 : 75) เรียกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Participation) หรือการติดต่อเฉพาะเรื่อง (Particularized Contacting).

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protesters) คือการเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อจลาจล(ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน ถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมและประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะ “ผู้สื่อสารทางการเมือง” ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมือง การส่งจดหมายแสดงการสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อน ในชุมชนที่อาศัยอยู่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้มักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจเกี่ยวกับการเมืองมากด้วย ผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติแต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

ฮันติงตัน และ โพลสบี (Huntington and Polsby. 1976 ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2543 : 79) ในบทความเรื่อง “No Easy Choice” ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 5 แบบ โดยพิจารณาครอบคลุมไปถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมายด้วย โดย ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) เป็นกิจกรรมการออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งทุกรูปแบบ
2. การล็อบบี้ (Lobby) คือ การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์
3. กิจกรรมองค์กร (Organizational Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่างหรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้
4. การติดต่อเป็นการเฉพาะ (Contacting) คือ การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัว โดยจะมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะของตนเอง
5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนบางคนหรือบางกลุ่ม พยายามที่จะสร้างขึ้นมาให้มีผลกระทบต่อความคิดเห็นกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้าย ร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมดังกล่าวอาจจะดำเนินไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำการเมือง เช่น ลอบสังหารผู้นำการเมืองและรัฐประหาร เป็นต้น หรืออาจจะมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง เช่น การปฏิวัติ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่จะพบเห็นอยู่ในระบบการเมืองส่วนมาก ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง การเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองและสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การชักจูง การประท้วง และการมีส่วนร่วมในบทบาทผู้สื่อข่าว นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การมีอิสระของประชาชนในการเข้าร่วม การวางแผนพัฒนาต่าง ๆ จะต้องไม่จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มผู้นำ และประชาชนมีความเต็มใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการปกครอง

6. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ได้มีนักวิชาการเสนอแนวคิด เรื่องขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ อาทิเช่น

อकिन รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 ; อ้างถึงใน จเร ปานจัน. 2545 : 8)

ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมีขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527 : 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ดังนี้

1. ร่วมกันทำการศึกษา ค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลด ปัญหาของชุมชน

หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของประชาชน

- 3 ร่วมวางแผน นโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไข

ปัญหาและสนองความต้องการของสังคม

- 4 ร่วมตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็น

ประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

8. ร่วมติดตาม ควบคุม และประเมินผลบำรุงรักษาโครงการและ กิจกรรมที่

กำหนดไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ต่อไปนักวิชาการตะวันตกได้ให้ความสนใจ

ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางทั้งการศึกษาจากภายในสังคมเดียวกัน

และการศึกษาจากสังคมที่แตกต่างกัน เหตุผลที่มีผู้ให้ความสนใจต่อการศึกษากการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองอย่างกว้างขวางเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ

การพัฒนาทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

จากผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการหลายท่านพบว่าประชาชนที่มีฐานะทาง

เศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า (Higher Socio-economic Status) จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเพิ่ม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมยิ่งสูงจะยิ่งมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น และจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าอาทิผู้ที่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมกับพรรคการเมือง เข้าร่วมรณรงค์ทางการเมืองและอื่น ๆ สูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า เงื่อนไขตามข้อค้นพบนี้อาจจะมีข้อยกเว้นบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมของชุมชน มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมของชุมชน และกิจกรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ของส่วนร่วมเหมือนกัน

เงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือบุคคลจะให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อความต้องการพื้นฐานของตน (Basic Physical Needs) อาทิ อาหาร ที่อยู่ และปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงต้องมุ่งเน้นให้ประชาชนเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะทำให้ความต้องการพื้นฐานของตนได้รับการตอบสนอง มิฉะนั้นประชาชนที่ยังขาดแคลนเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานจะไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักวิชาการค้นพบก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีคุณลักษณะของการสะสม (Accumulation) กล่าวคือถ้าบุคคลมีความเกี่ยวพันหรือมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง จะทำให้บุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆด้วย แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) จากน้อยไปหามากคือเริ่มจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับต่ำ ไปสู่ระดับสูง

จากการศึกษาของ มิลเบรธ (Milbrath, 1996) พบว่าเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไปสมาชิกในสังคมจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่สนใจการเมืองแต่อย่างใด (Apathetic) กับกลุ่มที่สนใจการเมือง โดยกลุ่มที่สนใจการเมืองอาจจำแนกได้เป็น 3 พวก คือ พวกแรกเป็น กลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมือง (Spectators) พวกที่สองเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างกลุ่มที่สนใจติดตามทางการเมืองและกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง (Transitional Activists) พวกที่สามคือ กลุ่มที่ต้องการเข้าไปต่อสู้ทางการเมืองโดยตรง (Gladiators) อย่างไรก็ตามลักษณะเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับ

บทบาทของผู้ที่สนใจทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปผู้ที่สนใจอาจเปลี่ยนไปเป็นผู้ไม่สนใจและผู้ที่ไม่สนใจอาจ

เปลี่ยนเป็นผู้ที่สนใจทางการเมืองก็ได้ หรือในกลุ่มผู้สนใจเองก็อาจเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่ไม่สนใจจะเข้าไปต่อสู่อำนาจทางการเมืองมาเป็นเพียงแต่ผู้สนใจติดตามทางการเมืองเท่านั้น แต่การเปลี่ยนแปลงจากรดับต่ำไปสู่ระดับสูงอาจต้องใช้ปัจจัยผลักดันจากภายนอกมาก อาทิ การได้รับการสนับสนุนการเงินจากเพื่อนหรือตนเองมีความรู้ลึกซึ้งอย่างรุนแรงต่อประเด็นทางการเมืองที่ต้องการจะผลักดัน จึงทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู่อำนาจทางการเมือง และเมื่อตัดสินใจเข้าร่วมต่อสู่อำนาจทางการเมืองแล้ว จะทำให้บุคคลต้องขยายบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนเองออกไปอย่างกว้างขวางผล

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ

พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจที่อยู่ร่วมกันในชุมชนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของมนุษย์ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นประกอบด้วย

1. ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) คือ การเลือกเอาทางเลือกของวิธีการกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ความมุ่งหมายของการตัดสินใจคือกำหนดวัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ ส่วนทางเลือกนั้นหมายถึง โอกาสในการเลือกจากหลาย ๆ ทางเลือกถ้าไม่มีทางเลือกการตัดสินใจก็เกิดขึ้นไม่ได้ฉะนั้นการตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการของทางเลือกการตัดสินใจจำนวนไม่น้อยที่ให้อิสระอย่างกว้างขวางในการเลือกแต่การตัดสินใจบางประการอาจมีข้อจำกัดมาจากหลายด้าน ดังนั้นการตัดสินใจจึงมีหลายประการภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน (อนันต์ เกตุวงศ์. 2534 : 16)

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544 : 6) กล่าวว่าไว้ว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางเลือกต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติรวมทั้งเป็นกระบวนการในการประเมินสิ่งที่ต้องให้บรรลุวัตถุประสงค์การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยทางเลือกต่าง ๆ ในการตัดสินใจ ดังนี้

1.2 การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของจิตสำนึกและเหตุผลหรือดุลยพินิจ โดยอาศัยสติปัญญาที่ไม่สามารถอธิบายได้

1.2 การตัดสินใจอยู่บนความรอบคอบโดยอาศัยประสบการณ์ในการประเมินทางเลือกและทางเลือกที่ดีที่สุด

1.3 การตัดสินใจทางเลือกจะต้องมีความมุ่งหมายที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกแนวทางในการตัดสินใจดังนั้นการตัดสินใจจึงหมายถึงการเลือกสิ่งหนึ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและขึ้นอยู่กับโอกาสและข้อมูลที่ได้รับมา

2. องค์ประกอบการตัดสินใจ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2534 : 19) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการตัดสินใจไว้ ดังนี้

2.1 การเลือกหมายถึง โอกาสที่จะเลือกทางเลือกทั้งหลายถ้าไม่มีทางเลือกย่อมถือว่าไม่มีการตัดสินใจในการเลือกนี้ผู้เลือกจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์เป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับจากการตัดสินใจทั้งยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระเบียบข้อบังคับกฎหมาย เป็นต้น

2.2 ทางเลือกหมายถึงแนวทางหรือวิถีทางของการปฏิบัติถ้าไม่มีทางเลือกย่อมเป็นที่เข้าใจว่าไม่มีการเลือกและไม่มีการตัดสินใจดังนั้นจะมีการเลือกหรือมีการตัดสินใจได้ควรจะต้องมีทางเลือกอย่างน้อย 2 ทางเลือกขึ้นไปเพื่อให้ผู้ตัดสินใจเลือกได้

2.3 วัตถุประสงค์หมายถึงจุดหมายสุดท้ายหรือภาวะที่ต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งผู้ตัดสินใจจะต้องใช้เครื่องพิจารณาทางเลือก

2.4 ผลที่ตามมาของการตัดสินใจอาจมีหลายประการทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจซึ่งต้องอาศัยแนวคิดอันเป็นองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นเครื่องพิจารณา

2.5 ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจซึ่งหมายถึงคนแบ่งได้เป็น 2 พวกคือพวกตัดสินใจด้วยตนเองโดยถือว่าการตัดสินใจของตนเองถูกต้องและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงอีกพวกหนึ่งคือการตัดสินใจเป็นกลุ่มซึ่งฟังความเห็นของส่วนรวมก่อนตัดสินใจ

2.6 สภาพแวดล้อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังรวมถึงความคิดความต้องการกฎหมายข้อบังคับวัฒนธรรมค่านิยมตลอดจนลัทธิความเชื่อต่าง ๆ อีกด้วย

3. แบบของการตัดสินใจ

การตัดสินใจที่จำแนกโดยพิจารณาถึงตัวระบบของการตัดสินใจ (Decision Making System) แบ่งได้เป็น 2 แบบ ดังนี้ (เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์. 2544 : 7)

3.1 แบบปิด (Closed Decision) การตัดสินใจแบบนี้เป็นการตัดสินใจที่มีเครื่องปิดกั้นไม่ให้ทราบถึงทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ผู้ตัดสินใจจะต้องมีความรู้ของทางเลือกต่าง ๆ ว่ามีอยู่ที่ทางและรู้ถึงผลที่ตามแต่ละทางเลือกนั้น ๆ รวมทั้งสามารถเลือกทางเลือกที่ทำให้เกิดผลสูงสุดตามความประสงค์ได้ แนวคิดการตัดสินใจแบบนี้ถือว่าคนตัดสินใจเป็นผู้มีเหตุผลและทำการตัดสินใจให้ได้ผลสูงสุด เพราะสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจไว้อย่างชัดเจนได้

3.2 แบบเปิด (Opened Decision) แนวคิดแบบนี้ถือว่าการตัดสินใจเกิดขึ้น

ในสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อนและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และกระบวนการตัดสินใจก็มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นผู้ตัดสินใจจึงอาจไม่มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์แต่อาจมีเหตุผลบางส่วนจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ภูมิหลัง และความสามารถที่มีอยู่ของผู้ตัดสินใจ ดังนั้นในการตัดสินใจตามรูปแบบนี้ผู้ตัดสินใจไม่รู้ทางเลือกทั้งหมดและไม่รู้ด้วยว่าผลที่เกิดขึ้นจากทางเลือกเหล่านี้มีอะไรบ้าง ผู้ตัดสินใจมักจะค้นหาหรือแสวงหาแนวทางเลือกเท่าที่จะทำได้ซึ่งอาจจะมีทางเลือกเพียงสองสามทางที่ชอบหรือพอใจเท่านั้น ไม่มีทางเลือกทั้งหมดและการตัดสินใจก็จะกระทำไปตามความพอใจที่มีอยู่ในขณะนั้น ดังนั้นการตัดสินใจแบบเปิดนี้จึงมักจะมีตัวแปรมากมายทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในระบบเองและปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อม ฉะนั้นการตัดสินใจแบบนี้จึงมีความ ไม่แน่นอนสูงและยากที่จะทำนายได้อย่างแม่นยำ

4. กระบวนการตัดสินใจ

4.1 กิจกรรมทางค้นหาข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นการค้นหาข้อมูลสารสนเทศและบริบทเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจวินิจฉัย

4.2 กิจกรรมการออกแบบเป็นกระบวนการที่เริ่มดำเนินการค้นหาจัดตั้งและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

4.3 กิจกรรมเลือกคือการเลือกแนวทางปฏิบัติการเลือกปฏิบัติเมื่อมีการตัดสินใจนั้นมีรายละเอียดที่สำคัญ 5 ประการ คือ

4.3.1 การพัฒนาและประเมินทางเลือกเป็นการรวบรวมความคิดและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหานั้น ๆ การพัฒนาทางเลือกก็คือการทำให้เกิดทางเลือกก็คือการทำให้เกิดทางเลือกหลาย ๆ ทาง

4.3.2 การเลือกสรรทางเลือกจากหลาย ๆ ทางเลือกเป็นผู้นำทางเลือกแต่ละทางมาประเมินเพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับเป้าหมายขององค์กรทั้งนี้เกิดขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจ

4.3.3 การปฏิบัติการตัดสินใจที่เกิดขึ้นนั้นจะมีการสื่อสารให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบไม่ว่าจะเห็นการบอกเล่าด้วยวาจาหรือด้วยลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและมีผลย้อนกลับ

4.3.4 การประเมินผลในการประเมินผลนั้นมีคำถามอยู่สามประการสำหรับผู้ประเมิน ได้แก่กิจกรรมที่กระทำไปนั้น ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือยัง พนักงานรวมทั้งลูกค้ามี

ส่วนร่วมในการยอมรับการตัดสินใจนั้นในระยะยาวหรือไม่อย่างไร และคำถามสุดท้ายคือได้รับอะไรจากการนำการตัดสินใจไปปฏิบัติ

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

การแก้ปัญหาและการตัดสินใจเป็นกลไกที่เคลื่อนอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่มีปัจจัยมากมายที่ก่อตัวให้เกิดการตัดสินใจวิธีการตัดสินใจ ผลสุดท้ายหรือทางเลือกที่มีคุณภาพสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ของปัจจัย ดังนี้

5.1 ตัวผู้แก้ปัญหาหรือผู้ตัดสินใจ ประกอบด้วย

5.1.1 การรับรู้ที่เกิดจากประสบการณ์วิธีการตัดสินใจ

5.1.2 การรับรู้คุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น อารมณ์เปลี่ยนแปลงมี

ความก้าวหน้ำรุนแรง การใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางมีความมั่นใจในตนเองหรือมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

5.1.3 ค่านิยมและปรัชญา

5.2 สถานการณ์ในการตัดสินใจ ได้แก่

5.2.1 ความเร่งด่วนของผลลัพธ์การตัดสินใจหรือแรงกดดันทางด้านเวลาในการตัดสินใจ

5.2.2 ขนาดความสำคัญของการตัดสินใจ

5.2.3 การตัดสินใจแบบมีโครงสร้างแน่นอนอนไม่แน่นอนเสี่ยง

5.2.4 ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดจากการตัดสินใจ

5.3 สิ่งแวดล้อมพิจารณาจาก

5.3.1 ปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมายข้อบังคับ การเมืองเศรษฐกิจวัฒนธรรมการแข่งขัน

5.3.2 ปัจจัยภายใน เช่น วัตถุประสงค์ของหน่วยงานภาพพจน์ของหน่วยงานอำนาจหน้าที่โครงสร้างของงานวิชาการที่ใช้การยอมรับนโยบาย

6. พฤติกรรมการตัดสินใจ

เสาวนีย์ สิริพจนานนท์ (2544 : 12) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมในการตัดสินใจของมนุษย์ไว้ 9 ประเด็นคือ

6.1 นิสัย นิสัยนั้นเป็นการสะสมจากประสบการณ์ที่ผ่านมามิใช่เป็นการประพฤติปฏิบัติซึ่งเป็นไปก่อนข้างอัตโนมัติ การประพฤติปฏิบัติในอดีตเป็นผลมาจากการเรียนรู้มาก่อนและรู้สึกว่าเมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลดีพอสมควร เพราะฉะนั้นการตัดสินใจและเลือกทางเลือก

สถานการณ์ใหม่ ซึ่งถึงแม้จะเป็นสถานการณ์ใหม่แต่ก็คล้ายกับสถานการณ์เก่า มนุษย์ก็ชอบที่จะตัดสินใจตามความเคยชินที่ปฏิบัติมา

6.2 การแก้ปัญหาลักษณะการตัดสินใจในระดับ 3 นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมของมนุษย์ที่พยายามเกี่ยวข้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมก็คือ การประเมินสิ่งใหม่ ๆ ในสถานการณ์ใหม่พยายามที่จะใช้เทคนิควิธี ตลอดจนกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้มาเป็นแนวทางปฏิบัติแต่ละครั้งในหลายกรณีมิได้ทำโดยนิสัย แต่มีหลายวิธีที่จะใช้ประเมินสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อที่จะหาช่องทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น

6.3 การแก้ปัญหาลักษณะสถานการณ์แปลกใหม่เป็นเรื่องของการทดลองแล้ว ผิดพลาดไปคือการค่อย ๆ วิเคราะห์ และท้ายสุด คือ การจัดรูปแบบใหม่โดยทันทีที่การสร้างสรรค์นี้มีลักษณะของการเสี่ยงเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้ความรู้สึกประเภทที่เรียกว่าเป็นนางสังหรณ์สาเหตุที่เกิดความรู้สึกเช่นนั้นมิได้หมายความว่าผ่านกระบวนการสร้างสรรค์หากแต่ว่าเป็นการมองเห็นช่องทางโดยสภาพสิ่งบอกใบ้

6.4 การเรียนรู้กับการรับรู้พฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไปมักจะ ต้องเริ่มต้นจากการที่เราได้รับรู้ ซึ่งทั้งนี้เราอาจจะยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า ในสภาพการรับรู้ของมนุษย์นั้นมักจะเป็นในลักษณะที่เรียกว่า “เลือกที่จะรับรู้” การเรียนรู้และการรับรู้ของบุคคลนั้นเป็นลักษณะการสั่งสมทางสังคม

6.5 ฐานะและบทบาทการรับรู้ในฐานะและบทบาทของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่ง เพราะลักษณะการที่บุคคลเข้ามาทำงานในองค์กรใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีบทบาทที่ตนแสดงและยิ่งไปกว่านั้นจะต้องพยายามผสมผสานบทบาทส่วนตัวที่แสดง หรือวิธีการที่จะพัฒนาตนเองกับบทบาทที่ตัวต้องการแสดงตามความต้องการขององค์กร ซึ่งในกรณีนี้เป็นความสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ผู้ทำควมเข้าใจให้ดี ไม่เช่นนั้นแล้วลักษณะการตัดสินใจจะเป็นการบรรลุเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวมากกว่าองค์กร

6.6 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในพฤติกรรมตัดสินใจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแท้จริงเราได้กล่าวถึงสิ่งนี้ข้างพอสมควรในระหว่างฐานะและบทบาทตลอดจนการสั่งสมทางสังคมในองค์กร

6.7 ภาวะผู้นำลักษณะภาวะผู้นำที่ผู้ทำการตัดสินใจจะแสดงออกมาทางกระบวนการการตัดสินใจ เป็นต้นว่าถ้าผู้นั้นยกอำนาจของตนเป็นใหญ่แต่ผู้เดียว มีความเชื่อถือและศรัทธามีความเป็นตัวของตัวเองมากไป ภาวะผู้นำนั้นก็ส่งผลออกมาในกระบวนการตัดสินใจก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่น ภาวะผู้นำอาจเป็นไปในลักษณะไม่กล้าตัดสินใจ เป็นต้น

6.8 การร่วมอำนาจกันการปฏิบัติส่วนหนึ่งของสังคมนั้น เป็นการแลกเปลี่ยนอำนาจซึ่งกันและกัน ในกรณีของผู้บังคับบัญชาจะมีการร่วมอำนาจกันว่า ถ้าฐานของอำนาจผู้บังคับบัญชาเท่ากับอำนาจของผู้บังคับบัญชาแล้ว การร่วมอำนาจจะมีมากขึ้นกระบวนการตัดสินใจในสังคมไทยนั้นจะขึ้นอยู่กับฐานอำนาจ

6.9 การปฏิบัติต่อการปฏิบัติต่อกันว่ามีการยอมรับหรือการประสานงานเข้าใจกันมากน้อยเพียงใด ลักษณะการเข่นนี้ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเอกบุคคลในองค์การนั้น เช่น การร่วมมือประสานกันมีอยู่น้อย เพราะฉะนั้นการตัดสินใจอาจจะออกมาเป็นเอกเทศก็ได้

7. ผลกระทบในการตัดสินใจ

ได้กล่าวถึงผลกระทบในการตัดสินใจว่ามีข้อจำกัด คือในเรื่องของการรับรู้ ค่านิยม และบุคลิกภาพของการตัดสินใจแต่ละคน ซึ่งการที่จะวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจควรคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวคือ

7.1 การรับรู้เป็นกระบวนการรับรู้ทางจิตวิทยาซึ่งรับสิ่งกระตุ้นผ่านอวัยวะรับความรู้สึก เช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และไปสู่สมองด้วยความจำประสบการณ์ในอดีตทัศนคติ และความรู้สึกบุคคลแต่ละคนจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการรับรู้ได้แก่ความคุ้นเคยกับตัวกระตุ้นซึ่งก็คือ ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพพื้นฐาน วัฒนธรรมและลักษณะทางกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้นบุคคลมักจะเลือกรับรู้สิ่งที่เขาอยากจะได้รับรู้ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน ลักษณะของการรับรู้จะมีผลต่อการตัดสินใจประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้แต่ละคนมีการตระหนักในปัญหาการระบุวิเคราะห์ปัญหาการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการตีความการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

7.1.1 การยึดเอาตัวแบบเป็นฐานการตัดสินใจ (Stereotype) การตัดสินใจบนพื้นฐานของประสบการณ์บางอย่างแล้วเหมาะเอาว่าจะเป็นอย่างนั้นทั้งหมด

7.1.2 การยึดเอาความประทับใจเป็นหลัก (Halo Effect) เป็นการประเมินลักษณะบุคคลจากประสบการณ์ที่เคยประทับใจเป็นหลัก (Halo Effect) เป็นการประเมินลักษณะบุคคลจากประสบการณ์ที่เคยประทับใจเพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

7.1.3 การคาดคะเนหรืออนุมาน (Projection) เป็นการโยนความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำของจนไปให้คนอื่น โดยเหมาะเอาว่าคนอื่นคงมีความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมเช่นเดียวกับตน

7.1.4 การตัดสินใจบนมุมมองที่ตนเห็น (Perceptual Defense) เป็นการตัดสินใจที่บุคคลพยายามรักษารูปแบบแนวคิดของตนไว้แม้ข้อเท็จจริงจะแสดงความจริงที่แตกต่างออกไปก็ไม่ยอมเปลี่ยนแนวคิดส่งผลให้การรับรู้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

7.2 ค่านิยมค่านิยมของผู้ตัดสินใจแต่ละคนจะมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนแต่ละคนคิดว่าควรจะเป็นไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ก็ตามและมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลในกลุ่มมีความคิดเห็นเหมือน ๆ กันค่านิยมจะแสดงออกมาในรูปของความสนใจ ความต้องการความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยมมีผลต่อการตัดสินใจเพราะเหตุต่อไปนี้

7.2.1 ค่านิยมมีคุณสมบัติในการช่วยเหลือและการจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกต่าง ๆ โดยค่านิยมจะเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนที่จะเลือกจากการเลือกต่าง ๆ

7.2.2 ค่านิยมมีความหลากหลายแม้ว่าค่านิยมของแต่ละคนจะแตกต่างกันในสังคมหนึ่ง ๆ มักมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน เช่น ชาวอเมริกันมีค่านิยมแข่งขันระหว่างบุคคลสูง ขณะที่ชาวญี่ปุ่นมีการแข่งขันระหว่างกลุ่มสูง

7.2.3 ค่านิยมเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานได้ โดยผ่านกระบวนการสะสมทางสังคมเป็นจริยธรรมที่จะมีผลในการตัดสินใจ

7.2.4 ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้ค่านิยมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์

7.2.5 ค่านิยมจะกำหนดเงื่อนไขบทบาทหน้าที่ความคาดหวังต่อตำแหน่งสถานภาพของแต่ละคน

7.2.6 ค่านิยมมาตรฐานตัวเองบุคคลมักใช้ค่านิยมของตนเองเป็นมาตรฐานสิ่งต่าง ๆ

ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ทั้งการตระหนักในปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาการแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจเลือก ซึ่งมักไปในแนวทางสอดคล้องกับค่านิยมของตนนอกจากนี้ในการนำทางเลือกไปปฏิบัติต้องเป็นไปตามฐานของค่านิยมที่ผู้บริหารกำหนดไว้แล้ว ด้วยบุคลิกภาพจะมีลักษณะคงทนการเปลี่ยนแปลงจะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเป็นผลมาจากความรู้และสภาพแวดล้อมบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เช่น บางคนกล้าได้กล้าเสีย บางคนชอบรีรอในการตัดสินใจ บางคนชอบแก้ปัญหา บางคนรอให้ปัญหาเข้ามาเอง บางคนอาจมีบุคลิกภาพที่ชอบคิดสร้างสรรค์ชอบทดลองหรือหาความจริง เป็นต้น บุคลิกภาพล้วนมีผลต่อการตัดสินใจทั้งสิ้น เช่น ผู้มีบุคลิกภาพกล้าได้กล้าเสียมักชอบตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ตัดสินใจได้เร็ว ขณะเดียวกันผู้ที่มีบุคลิกภาพไม่กล้าเสี่ยง มักชอบตัดสินใจในสถานการณ์ที่แน่นอน มักชอบรีรอ เพื่อให้ได้ข้อมูลทางเลือกมากที่สุดจึงจะตัดสินใจ

ส่วนผู้ที่มิบุคลิกภาพดีอีร์น มักจะตัดสินใจรวดเร็ว โดยไม่ต้องการข้อมูลในการตัดสินใจ ส่วนผู้ที่มิบุคลิกภาพดีอีร์นมักจะตัดสินใจรวดเร็ว โดยไม่ต้องการข้อมูลในการตัดสินใจมากนัก

8. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) หมายถึง การแสดงกริยาอาการและความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของมนุษย์ การแสดงกริยาอาการและความนึกคิดดังกล่าวเป็นปฏิกริยาตอบสนองกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่มีอยู่แต่ระบบการเมือง ดังนั้นพฤติกรรมทางการเมืองจึง หมายถึง ลักษณะรูปแบบของกริยาอาการและความนึกคิดทางการเมืองการปกครองเป็นต้นว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบต่าง ๆ เช่นการออกเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย ความสนใจทางการเมือง ความเบื่อหน่ายทางการเมือง และความเชื่อมั่นทางการเมือง เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางรัฐศาสตร์นั้นพัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือ นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้นสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพฤติกรรมดังกล่าวบ่งชี้จากการศึกษากลุ่มอาชีพชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ รวมทั้งแบบแผนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ความสนใจที่มีต่อการเมือง การสังกัดกลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรค เป็นต้น การศึกษาดังกล่าวนำจะนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยที่เป็นระบบต่อไป (สุจิต บุญบงการ และคนอื่น ๆ. 2525 : 15-18)

กรมการปกครอง (2539 : 5-9) กล่าวว่า พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับหรือไม่ยอมรับผู้แทนปวงชนหรือต่อรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาพฤติกรรมทางการเมือง การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระบอบการเมืองต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครองซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกระบวนการปกครองนับได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมทางการเมืองทุกระบบ โดยเฉพาะการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีปัจจัยเกี่ยวพันซับซ้อนยิ่งถ้าเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงแล้วยังมีเทคนิคและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในกิจกรรมการเลือกตั้งสูงตามไปด้วยนักรัฐศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่าการเลือกตั้งในปัจจุบัน

นับวันแต่จะมีความซับซ้อนหรือมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันมากขึ้นมีความเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นมีการใช้เงินในการเลือกตั้งจำนวนมากมีการสร้างความสำคัญให้แก่องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ มากขึ้นดังจะสังเกตได้จากการศึกษา พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการนิยมนพรรคการเมืองและการเปลี่ยนแปลงการนิยมนพรรคการเมืองพบว่านโยบายในประเทศและนโยบายต่างประเทศที่สำคัญในแต่ละช่วงสมัยจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความนิยมนพรรคนั่นคือการเปลี่ยนความนิยมนพรรคนี้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยระยะสั้น (Short – term Factors) และสิ่งนี้ทำให้ผลการเลือกตั้งแต่ละครั้งแตกต่างกันออกไปสรุปได้ว่า ความนิยมนพรรคของประชาชนเป็นตัวแปรสำคัญในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยระยะสั้นนั้นทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนไปมาระหว่างสองพรรคใหญ่ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนานั้นพบว่า ประชาชนส่วนหนึ่งไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพราะถูกชักจูงไม่ได้ใช้การตัดสินใจด้วยตนเอง สำหรับประเทศไทยมีข้อมูลบ่งชี้อย่างน่าสนใจว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านคือผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

โคเฮน (Cohen, 1971 : 76) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ว่าการเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเริ่มแรกซึ่งก็คือการให้พลเมืองจำนวนมากที่สุดใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองซึ่งก็มีอาจทำได้ในทางปฏิบัติเนื่องจากพลเมืองมีจำนวนมากสุดวิสัยที่จะจัดการปกครองตนเองนอกจากนี้พลเมืองบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองที่เพียงพอในขณะที่ประชาชนบางส่วนต้องมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงจึงได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty Power) 3 ผ่านทางผู้แทนกล่าวคือให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนที่เขาเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ไปทำหน้าที่ในการอำนาจรัฐแทนเขา

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2520 : 56) อธิบดีนายกรัฐมนตรียุคแรกของไทยซึ่งกล่าวว่า การเลือกตั้งหมายถึง การที่ประชาชนได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลาย ๆ บุคคลหรือจากบัญชีรายชื่อหนึ่งหรือหลายบัญชี เพื่อให้เข้าไปมีส่วนมีเสียงในคณะบริหารราชการแผ่นดิน ในทำนองเดียวกับ

วิสุทธี โปธิแท่น (2524 : 63) ที่ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่าการเลือกตั้งหมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน ความหมายเช่นนี้เห็นได้ว่าได้จับเนกประเภทของการเลือกตั้ง ไปและแบ่ง

ปรัชญาแนวคิดการเลือกตั้ง ไว้ในคำนิยามของการเลือกตั้งของนักวิชาการไทยท่านหนึ่งที่มีถูกอ้างถึงอยู่เสมอในวงการรัฐศาสตร์บ้านเราได้แก่

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2531 : 1) ที่ว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา และในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534 : 716) ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกใครเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2535 : 201 ; 2540 : 217) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง หมายถึง เป็นกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

วัชรวิทย์ ไชยสาร (2541 : 8-9) ให้ทัศนะว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง

ชโรธร ตู่ทองคำ (2545 : 538-539) ได้จำแนกความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี

ในทางทฤษฎีกล่าวได้ว่าทฤษฎีการแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วนคือ อำนาจนิติบัญญัติอำนาจบริหารและอำนาจตุลาการมีความเชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้งกล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศประชาธิปไตย ในความหมายนี้ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปปฏิบัติการแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียง ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหารความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎีที่เป็นไปตามนัยแห่งทฤษฎีประชาธิปไตยแบบคลาสสิก (Classical Democratic Theory) นี้บ่งชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ (พรศักดิ์ผ่องแผ้ว, 2540 : 217)

2. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ

การเลือกตั้งในทางปฏิบัติมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาลเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริตซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชาย หญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่รับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นไปโดยเสรี” ในแง่นี้การเลือกตั้งจะเป็นกระบวนการทางปฏิบัติหรือขั้นตอนที่สำคัญของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) และในทางปฏิบัตินี้อาจจัดแบ่งความสำคัญของการเลือกตั้งออกได้เป็น 6 ประการประกอบด้วย

2.1 การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง

2.2 การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธีก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจห้องกันการผูกขาดอำนาจและการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ในแง่การเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงหรือประชาชนในรัฐในอันที่จะกำหนดรัฐบาลนั่นเอง

2.3 การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างส่วนบน (Super Structure) อันประกอบด้วยรัฐสภารัฐบาลและศาลกับโครงสร้างส่วนล่าง (Infra Structure) ซึ่งก็คือประชาชน โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความคิดความเชื่อและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาลและเป็นพันธะสัญญาที่รัฐบาลจำต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้ นโยบายของรัฐนี้นับเป็นสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่เป็นผลมาจากการเลือกตั้งทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2.4 การเลือกตั้งเป็นกระบวนการกลไกและขั้นตอนที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยหรือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งทำให้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้อำนาจรุนแรงทางการเมือง การปฏิวัติรัฐประหารทางการเมืองเกิดวิกฤตการณ์การเลือกตั้งในแง่จึงเป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะใช้ลดความขัดแย้งลงได้

2.5 การเลือกตั้งก่อให้เกิดบูรณาการทางสังคม (Societal Integration) และความรู้สึกในทางปฏิบัติที่ต่างต้องมีสิทธิหรือหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญทั้งในทางการเมืองและสังคมในการสร้างรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและการเป็นเจ้าของประเทศของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือเป็นกิจของพลเมือง (Civic Duty) ที่พลเมืองในประชาคมการเมืองจะต้องปฏิบัติ

2.6 การเลือกตั้งก่อให้เกิดการกลมกลืนทางการเมือง (Political Socialization) ทั้งนี้เพราะมีกิจกรรมทางการเมืองหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์หาเสียง (Vote-gaining Campaign) ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดการสื่อสารถ่ายทอดความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสร้างเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันจนนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ร่วมกันในที่สุด

3. หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้นมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญซึ่งมักถูกกำหนดไว้แล้วในกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่มีฐานะเป็นบทบัญญัติสูงสุดแห่งรัฐ โดยมีสถานะเป็นบรรทัดฐานพื้นฐานของประชาชนและใช้บังคับกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือลงมติทางการเมืองแทบทุกประเภท

พิจารณาจากข้อเขียนของ เมธา สุคบรรทัด (2517 : 52-58) และ บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ (2542 : 21-29) หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งสามารถจำแนกได้ในประการสำคัญดังต่อไปนี้

หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หมายถึงการจัดการดำเนินงานเลือกตั้งนั้นต้องให้เกิดอิสระเสรี แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่กล่าวคือ ทุกคนย่อมใช้สิทธิของตนได้โดยอิสระปราศจากการบังคับความกดดันทางจิตใจหรือการกระทำใด ๆ รวมทั้งการหาทางป้องกันมิให้มีการกระทำดังกล่าวอันจะมีผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งและเป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้งและยังรวมไปถึงความเป็นอิสระการไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งด้วยซึ่งหมายความว่าหากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่ประสงค์จะไปใช้สิทธิของตนรัฐบาลก็ไม่อาจที่จะนำมาตราการใด ๆ มาบังคับให้ต้องไปเลือกตั้งได้หลักความเป็นอิสระของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนี้ในบางประเทศเช่นสหพันธรัฐเยอรมันยังครอบคลุมไปถึงการเตรียมการเลือกตั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาเสียงเลือกตั้งด้วยเว้นแต่รัฐธรรมนูญของรัฐซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศจะมีบทบัญญัติระบุให้การไปออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนเช่นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) ของประเทศไทย

หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) หมายถึงการเลือกตั้งจะต้องกำหนดให้มีเวลาที่แน่นอนเช่นกำหนดการเลือกตั้งให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปีหรือ 6 ปีด้วยเหตุที่ต้องการให้ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมีความรับผิดชอบมากขึ้นลดอำนาจการผูกขาดและเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีโอกาสเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วย

หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามกฎหมายและเป็นการสะท้อนการแสดงออกซึ่งเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้องจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนให้ได้มากที่สุดรวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

สำหรับประเทศที่มีการพัฒนามุ่งสู่การเป็นประชาธิปไตย และเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วย่อมคาดหวังที่จะให้ประชาชนมีความสนใจทางการเมือง และแสดงออกทางการเมือง ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (Cord. 1985 : 217 ; อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 :

48) การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนจึงมุ่งที่จะตอบคำถามเป็นต้นว่า ทำไมประชาชนจึงไปลงคะแนนเลือกตั้งและพิจารณาเลือกอย่างไร

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527 : 26-36) ได้สรุปแนวคิดของรัฐศาสตร์ที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งที่สำคัญ คือ

เบอนาร์ดเบอร์เรลสัน ได้สรุปทฤษฎีเชิงพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไว้ว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทำให้คนที่ตัดสินใจไว้แล้วว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดเปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครคนอื่น มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และในจำนวนที่เปลี่ยนใจไปนั้นเป็นพวกที่ได้รับความอิทธิพลจากการกดดันของกลุ่มเลือกตั้งขั้นต้น (Primary) ยิ่งกว่าที่จะเป็นอิทธิพลของประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง และมีคนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีการติดต่อสื่อสารกับพรรคการเมืองที่ตนไม่ได้สังกัดและที่สำคัญ คือ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ศาสนา และอุปนิสัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลในอดีต เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล

พอลเอฟ ลาซาร์สเฟลด์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนความนิยมพรรคการเมืองของประชาชนไว้ว่า บุคคลที่เปลี่ยนความนิยมในพรรคการเมืองเป็นพวกที่สนใจการเลือกตั้งน้อยที่สุด สนใจรับฟังข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด ตัดสินใจเลือกใครล่าช้ากว่าพวกอื่น ชักชวนง่ายกว่าพวกอื่นและการชักชวนนั้นต้องทำโดยการติดต่อผ่านบุคคลไม่ใช่ติดต่อ โดยใช้ประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง และบุคคลที่ถูกกดดันให้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคที่ไม่ได้สังกัดจะแก้ไขสภาพกดดันนั้นด้วยการถ่วงการตัดสินใจไว้ก่อนหรือบางครั้งอาจตัดสินใจไม่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการถอนตัวออกจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจิตใจ

วี โอ คีย์ จูนิย์ ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้ว่า บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำไปลงคะแนนเสียงด้วยการถูกระดม (Mobilized) เป็นสำคัญหาใช่เพราะความสำนึกของตนเองอย่างใดไม่ คนที่มีอิทธิพลสามารถชักจูงบุคคลเหล่านี้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ ชนชั้นนำในชุมชน สำหรับกรณีของประเทศไทย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ผู้ที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญในการระดมประชาชนให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง” พบว่า ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลือกตั้ง โดยอาจแยกเป็น 3 ปัจจัยคือ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 : 20)

1.1 ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งพบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยมีผู้ศึกษาหลายท่านพบว่า เพศ การศึกษา อายุ รายได้ มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้น จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความเชื่อของประชาชนด้วย

1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น การเสนอข่าวผ่านสื่อต่าง ๆ การจัดทำและนำเสนอแบบสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังนั้น ประชาชนได้รับทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งที่แพร่หลาย และยังเป็นสื่อที่ประชาชนให้ความเชื่อถือมากที่สุดด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งที่แพร่หลาย และยังเป็นสื่อที่ประชาชนให้ความเชื่อถือมากที่สุดด้วย เนื่องจากมีทั้งภาพและเสียงประกอบ ส่วนการใช้วิธีสำรวจนั้นถึงแม้มีผู้เชื่อว่ามีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่มีผู้วิจัยบางท่านพบว่า ไม่ได้ทำให้ประชาชนเปลี่ยนทัศนคติ แต่อย่างไรก็ตาม อาจสรุปในการพิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

1.3 อิทธิพล โน้มน้าวชักจูงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้อิทธิพลผู้นำชุมชน การใช้เงินและสิ่งของจูงใจ งานวิจัยของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น แซมมวล พี ฮันติงตันและโจแอน เอ็มเนลสัน (Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson) ได้ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพราะถูกชักจูงมากกว่าที่จะเป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง และประชาชนที่ถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีการศึกษาน้อยหรืออาจกล่าวโดยภาพรวมว่าเป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยการถูกระดมเป็นสำคัญหาใช่เพราะสำนึกของตนเองแต่อย่างใด ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยการถูกระดมเป็นสำคัญที่สามารถชักจูงบุคคลเหล่านี้ให้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งได้ นอกจากนี้มีงานวิจัยประชาชนที่ตกอยู่ในอิทธิพลของการโน้มน้าวชักจูงด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะวิธีการเสนอผลประโยชน์ตอบแทนให้ได้นำไปสู่ปัญหาทางการเมืองต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศ

2. พฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกตั้ง

การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของประชาชนแต่ละคน มีพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งทั้งด้วยตนเองหรือถูกชักจูง ดังนี้

- 2.1 เลือกเพราะรู้จัก และอยากสนับสนุนผู้สมัคร
- 2.2 เลือกเพราะคนใกล้ชิดขอร้อง
- 2.3 เลือกเพราะผู้นำชุมชนหรือหัวหน้า

2.4 เลือกรเพราะเขาแจกเงิน จักเลี้ยง

2.5 เลือกรเพราะถูกอิทธิพลข่มขู่ จากผู้นำท้องถิ่นหรือหัวหน้า

3. ปัจจัยที่ประชาชนใช้พิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในการเลือกตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งมีหลายปัจจัยที่ประชาชนใช้พิจารณา โดยอาจใช้ปัจจัยเหล่านี้ประกอบกัน ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 9 ปัจจัยหลัก ดังนี้ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2548 : 199-201)

3.1 ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่ประชาชนเลือกเป็นปัจจัยหลัก กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาของเขาต้องพร้อมที่จะเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความก้าวหน้า ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย มีวุฒิภาวะ ไม่มีพฤติกรรมชื่อเสียงมาก่อน เข้ากับชาวบ้าน ได้ดี มีประสบการณ์ในการทำงาน ปัจจัยนี้มีความสำคัญอันดับแรก

3.2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ประชาชนให้ความสำคัญอันดับรองลงมา กล่าวคือ ประชาชนจะพิจารณาผู้ที่มีฐานะทางสังคมดี เป็นคนชาวบ้านที่หาได้ เช่น เคยบริจาคเงินให้สังคม มีฐานะทางการดี ไม่มีหนี้สินส่วนตัว

3.3 ครอบครัวของผู้สมัคร

ประชาชนพิจารณาผู้สมัครที่มีครอบครัวดี ภรรยา/สามี และบุตรดี ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบครอบครัวด้วย

3.4 การให้หรือสัญญาจะให้ของกำนัลหรือสิ่งต่าง ๆ แก่ท้องถิ่นหรือการเมือง ผู้สมัครรายอื่นปัจจัยนี้เป็นปัจจัยในทางลบ แต่ไม่ค่อยแปลกในความรู้สึกของประชาชน กล่าวคือ การให้หรือสัญญาว่าจะให้ในสิ่งต่าง ๆ แก่ประชาชนหรือท้องถิ่น ประชาชนบางคนใช้พิจารณาเลือกผู้สมัคร โดยคำนึงถึงปัจจัยข้อนี้เช่นกันด้วยคาดว่าผู้สมัครจะช่วยตนเองหรือท้องถิ่นนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นได้ อาทิ สามารถนำงบประมาณมาลงที่ท้องถิ่นตนได้มากผู้ที่สัญญากับประชาชนว่าจะให้ หรือสร้างหรือทำบางสิ่งบางอย่างให้กับประชาชน หรือท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้พบว่าผู้สมัครที่ขอบหุด โจมตีผู้สมัครรายอื่น โดยนำความไม่ดีของผู้สมัครรายอื่นมาบอกให้คำสัญญาแก่ประชาชนว่าจะให้สิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือจะให้งบประมาณจำนวนเท่านี้เท่านี้ แก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น (ถึงแม้จะเป็นเรื่องไม่ถูกต้องทำให้ผู้สมัครถูกถอดถอนได้ แต่ผู้สมัครก็ยังใช้วิธีนี้ เพื่อเชิญชวนให้มาเลือกตน)

3.5 สาขาวิชาชีพ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความเชี่ยวชาญเฉพาะและสาขาวิชาชีพของผู้สมัคร อาทิ นักกฎหมาย แพทย์ วิศวกร เป็นต้น โดยประชาชนจะพิจารณาจากประวัติการศึกษา อาชีพที่ผ่านมา

3.6 การเป็นคนท้องถิ่น

ประชาชนให้ความสนใจคนท้องถิ่นมากกว่าคนอื่น โดยเฉพาะคนที่เกิดในจังหวัดนั้น เคยเรียนหนังสือ หรือทำงานที่จังหวัดนั้น ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่ง โดยเฉพาะในต่างจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพฯ ฯ) ปัจจัยนี้สำคัญเป็นลำดับแรก ฯ

3.7 บุคลิกลักษณะ

ประชาชนพิจารณาเลือกผู้สมัครจากบุคลิกภาพ หน้าตา สุขภาพ อายุ และเพศ ซึ่งส่วนใหญ่ตอบว่า ใช้การพิจารณาจากบุคลิก หน้าตาของผู้สมัครด้วย

3.8 การทำงานเพื่อสังคม

การเป็นคนทำงานเพื่อสังคมมาก่อน ประชาชนจะให้ความสำคัญกับผู้ซึ่งเชื่อว่าเป็นคนมีน้ำใจ ทำงานเพื่อส่วนรวมมาก่อน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ที่เคยทำงานในองค์กรเอกชน องค์กรการกุศลหลายคน ได้รับเลือกตั้ง

3.9 การมีชื่อเสียง

ประชาชนมักพิจารณาเลือกผู้มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วจังหวัดหรือทั่วประเทศ ดังนั้นผู้ที่ประชาชนรู้จักและเห็นหน้าบ่อย ๆ ทางสื่อต่าง ๆ จึงมักได้เปรียบมากในเรื่องนี้

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

จะเห็นได้ว่ามีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง สำหรับงานวิจัยนี้ ใช้ 5 ปัจจัยหลัก สำหรับการศึกษาวิจัยอันประกอบด้วย ปัจจัยทางสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ปัจจัยการรับข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยระบอบอุปถัมภ์ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยของอิทธิพลและผลต่างตอบแทน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

มีความเชื่อกันว่าสภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นปัจจัยที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 : 176) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคมมีหลายปัจจัย อาทิ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพ การสมรส การนับถือศาสนา ทำเลที่อยู่อาศัย การถนัดการเป็นสมาชิกกลุ่ม การมีความรู้ และการรับข้อมูลข่าวสาร ต่างมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น โดย

คุณสมบัติของผู้สมัครที่เป็นปัจจัยในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครประกอบด้วย (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 : 201-203)

4.1.1 ผู้นำที่มี มีความซื่อสัตย์ สุจริต ได้แก่ พร้อมเป็นผู้นำ เป็นคนของสาธารณชน ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยเอาเปรียบสังคม มีความคิดก้าวหน้า ชอบแสดงความคิดเห็น ไม่เคยทำสิ่งผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี สามารถแก้ไขปัญหาให้ชุมชน มีวุฒิภาวะสมวัย ไม่เคยมีพฤติกรรมชื่อเสียง มีความสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น ไม่เคยพบเห็นว่าตัดสินบนบุคคลใด

4.1.2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ มีพรรคพวกเพื่อนฝูงมาก มีฐานะทางสังคมดี มีคนนับหน้าถือตา บริจาคเงินให้สังคมเสมอ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เป็นคนเคร่งศาสนา คนในจังหวัดพึงพาได้ ช่วยเหลือพวกพ้องเป็นอย่างดี

4.1.3 ครอบครัวของผู้สมัคร ได้แก่ ลูกดีไม่เกเร มีการศึกษา มีงานทำ ภรรยาดี สามีดี มีความรับผิดชอบครอบครัว

4.1.4 การสัญญาว่าจะให้สิ่งของ ได้แก่ การเลือกคนที่ให้เงิน พுகเรื่องไม่ดีของผู้อื่นหรือ โจมตีผู้อื่นให้ประชาชนทราบ ทำงานเป็นผู้รับเหมาให้ท้องถิ่น มีงบประมาณ โครงการพัฒนาต่าง ๆ สัญญาว่าจะทำหรือสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้จังหวัด

4.1.5 สาขาวิชาชีพ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสาขาที่เรียนเกี่ยวกับการเมือง กฎหมาย มีประวัติการศึกษาความรู้ดี

4.1.6 การเป็นคนคนท้องถิ่น ได้แก่ เคยทำงานในจังหวัดนั้น ๆ เกิดในจังหวัดนั้น ๆ เคยเรียนในจังหวัดนั้น ๆ

4.1.7 บุคลิกลักษณะ ได้แก่ บุคลิกหน้าตาดี สุขภาพแข็งแรง อายุมากพอสมควร เป็นผู้ใหญ่ พิจารณาจากเพศ

4.1.8 การทำงานเพื่อสังคม ได้แก่ เคยช่วยเหลือทำงานเพื่อสังคม เคยช่วยเหลือทำงานให้ท้องถิ่น

4.1.9 การมีชื่อเสียง ได้แก่ เป็นที่รู้จักทั่วประเทศเป็นที่รู้จักทั้งจังหวัดสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ซึ่งรัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 68 ได้บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงกล่าว

ได้ว่าการไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ทางสังคมอย่างหนึ่งของปวงชนชาวไทยทุกคนที่ต้องปฏิบัติตาม
กฎหมาย

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของปัจจัยทางสภาพสังคมและ
เศรษฐกิจว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนต่อสาธารณชน โดยที่

ปัจจัยทางสภาพสังคม หมายถึง บทบาทหน้าที่ทางสังคม เช่น ความเป็นคนดี มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ ความสามารถ เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความเข้าใจและรู้จักหน้าที่ของ
ตนเอง ปฏิบัติตนตามกฎหมาย เป็นต้น

ปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะทางการเงิน เช่น มีฐานะร่ำรวย บริจาคเงิน
ให้สังคมเสมอ ชาวบ้านพึ่งพาได้ ช่วยเหลือพวกพ้องเป็นอย่างดี

4.2 ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เบล และพีเตอร์ (Ball and Peters.2000 : 69 ; อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ
2545 : 21-22) กล่าวในงานของพวกเขาถึงความสำคัญของการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกลางต่าง ๆ
เช่น ครอบครัว สถานศึกษา สื่อมวลชน องค์กรของรัฐ รวมทั้งตัวแทนของผู้สมัครและพรรค
การเมืองว่ามีผลต่อพฤติกรรมเลือกตั้งของประชาชนอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยใน
ประเทศไทยหลาย ๆ ชิ้น

การสื่อสารเป็นกลไกที่สำคัญและเป็นตัวเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในสังคม
เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง การสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นใน
การทำให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพของระบบ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2545 : 23) ซึ่ง
ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันได้รับข่าวสารทางการเมือง มีความเห็นและทัศนคติกับ
การเมืองจากสื่อมวลชน หรือผู้เปิดรับสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลกลุ่ม
อิทธิพลหรือกลุ่มประ โยชน์กับประชาชน การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
ของสื่อมวลชน ทำให้มีอิทธิพลทางการเมืองเป็นอย่างมาก (เสถียร เขยประทับ. 2540 : 137)

ในปัจจุบันวิวัฒนาการการรับรู้ข่าวสารมีช่องทางในการสื่อสารหลายด้าน
ด้วยกัน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา แผ่นพับ ใบปลิวต่าง ๆ สื่อของชุมชน เช่น
หอกระจายข่าว เป็นต้น สื่ออื่น ๆ อาทิ อินเทอร์เน็ต ผู้เอทีเอ็ม เพจเจอร์ ข้อความทางโทรศัพท์มือถือ
 เป็นต้น และบุคคล (รวมทั้งสื่อเพื่อนและบุคคลในครอบครัว) (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 : 245)

4.2.1 สื่อจะทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมือง จะต้องมื่อสารทาง
การเมือง มิฉะนั้นระบบการเมืองจะทำงานไม่ได้หรือทำงานได้ไม่ดี การสื่อสารทางการเมืองมีโดย
วิธีต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1) การสื่อสาร โดยผ่านสถาบันทางการเมือง เช่น ระบบราชการ คำสั่งของรัฐบาล ผ่านกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ไปจนถึงหมู่บ้าน เป็นต้น
- 2) การสื่อสาร โดยผ่านสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) การสื่อสาร โดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์หรือพรรคการเมือง
- 4) การสื่อสาร โดยผ่านการร้องเรียนโดยตรง โดยหนังสือหรือวาจา โดยปัจเจกบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
- 5) การร้องเรียน โดยสัญลักษณ์ เช่น การประท้วง หรือการอดอาหาร

ในสังคมสมัยใหม่ สื่อมวลชน ได้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น ตามลำดับ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นตัวการทำให้เกิดการสื่อสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นจากรัฐบาลถึงประชาชน หรือจากกลุ่มคนหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง หรือแม้จากมุมหนึ่งของโลกถึงอีกมุมหนึ่ง

สำหรับประเทศไทยมีอัตราการบริโภคสื่อประชากรที่สูง โดยสื่อโทรทัศน์มีอัตราการบริโภคสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ สื่อวิทยุ และหนังสือพิมพ์ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ.2544 คนไทยรับชมโทรทัศน์มากที่สุดถึงร้อยละ 86 ขณะที่อัตราการรับฟังวิทยุนั้นเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 36 เท่านั้น (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. 2546 : 9)

4.2.2 สื่อ (Mass media) จึงมีบทบาทสำคัญมากในการยับยั้งไม่ให้ประชาธิปไตยในประเทศหนึ่ง ๆ ถอดลอยลงสู่ภาวะวิกฤต เพราะสื่อมีบทบาทในการลดข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารและเพิ่มการเชื่อมโยงของพลเมือง เป็นที่น่าสนใจว่าสื่อแต่ละประเภทมีบทบาทที่เหมาะสมในการผดุงประชาธิปไตยแตกต่างกันไปในประเทศต่าง ๆ เช่น ใน สหรัฐอเมริกา แม้จะมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด แต่อินเทอร์เน็ตกลับเป็นสื่อที่มีผลต่อกระบวนการประชาธิปไตยในระดับประชาชนน้อยมาก วิทยุและโทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ส่วนในแอฟริกาหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ช่วยก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในด้านประชาธิปไตยมากกว่าสื่อชนิดอื่นแม้จะมีความพยายามให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุและโทรทัศน์มากขึ้นก็ตามสื่อชนิดใดจะมีบทบาทมากน้อยเพียงใดในสังคมใด ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่าสังคมนั้นขาดแคลนสื่อประเภทใดในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งนี้ถือว่าเป็น มูลค่าเพิ่ม ของสื่อชนิดนั้น (วรุตม์ เสตสุวรรณ. 2544 : 66) ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สถาบันสื่อมวลชนทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านการเมืองการปกครองของประชาชนได้ ดังต่อไปนี้ คือ (ประมะ สตะเวทิน. 2546 : 157-158)

1) ทำให้เกิดความสนใจ การเสนอข่าวสารเป็นประจำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
 ย่อมทำให้ประชาชน ได้รับข่าวสารด้านการเมืองการปกครองโดยอัตโนมัติ และค่อย ๆ สะสมจน
 เกิดเป็นความสนใจขึ้น

2) ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจการได้รับข่าวสารอยู่เป็นประจำจาก
 สื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และนิตยสาร ซึ่งช่วยอธิบายเรื่อง
 การเมืองและการปกครองซ้ำแล้วซ้ำเล่า ย่อมเป็น โอกาสที่ดีที่จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรู้เข้าใจ
 ที่ละน้อยจนถึงขั้นใช้การได้

3) การทำให้เกิดทัศนคติ การเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น และข้อโต้แย้งทาง
 การเมือง การปกครองของสื่อมวลชน จะสามารถช่วยกำหนดทัศนคติ ค่านิยมและการตัดสินใจแก่
 ประชาชนได้ ทัศนคติต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น สำนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง
 หน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง เป็นต้น สามารถปลูกฝัง ได้โดยอาศัยการเผยแพร่
 ผ่านสื่อมวลชน

4) ทำให้เกิดการปฏิบัติ เมื่อประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ยอมรับทัศนคติ
 ใหม่เกิดความทะเยอทะยานแล้ว สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชน
 ลงมือปฏิบัติต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทาง
 การเมือง หรือ นโยบายการปกครองของรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน การออกเสียงเลือกตั้ง การสมัคร
 รับเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การแสดง
 ประชามติ เป็นต้น

สื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการและเปลี่ยนแปลง
 กับข้อเท็จจริง ทัศนคติและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล
 การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม
 การเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้สังคมการเมืองการสื่อสารทางการเมืองและเกิด
 การสนับสนุนต่อรูปแบบการปกครองอีกด้วย เพราะประชาชนที่ได้รับข่าวสาร สนใจ เข้าใจ มี
 ความรู้ จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

4.3 ปัจจัยระบบอุปถัมภ์

สืบเนื่องมาจากระบบสังคมไทยเป็นสังคมที่ผูกมัดด้วยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งระบบ
 อุปถัมภ์สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เกือบทั้งหมด โดยเจมส์ซีสก็อต ได้ให้คำ
 จำกัดความของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ คือ ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มี
 ฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์แบบ Dyadic

(ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน) ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย ซึ่งคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า (อุปถัมภ์) และใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างแก่ผู้ที่มีความต่ำกว่า (ผู้ถูกอุปถัมภ์) ซึ่งก็ตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีและช่วยเหลือตอบแทน ซึ่งทั้งสี่นี้รวมถึงการอุทิศตนรับใช้แก่ผู้อุปถัมภ์ กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นการและเปลี่ยนแปลงการบริการแก่กัน แต่เป็นบริการที่ต่างกัน การบริการที่ให้อาจมีคุณค่าตรงแก่ผู้รับ (ศิริพร วิตะฐาน. 2544 : 199)

4.3.1 ซึ่งลักษณะเฉพาะของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประการ คือ (ปิยนาด บุญนาค. 2545 : 214-215)

1) มีการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินร่วมกัน กล่าวคือ แต่ละคนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยที่ทรัพย์สินอาจเป็นของบุคคลเดียวหรืออยู่ในความควบคุมของบุคคลเดียว

2) เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยบุคคลเพียงสองคน ผลประโยชน์ที่และเปลี่ยนแปลงกันจึงเป็นผลประโยชน์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว

3) มีการให้ประโยชน์เป็นพิเศษต่อบุคคลบางคนมากกว่าคนอื่น ๆ เพราะลักษณะและระดับของปฏิสัมพันธ์ของแต่ละคู่สัมพันธ์นั้นมีความแตกต่างกัน

4) เนื่องจากความสัมพันธ์ในระบบนี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ความสัมพันธ์จึงมีลักษณะเปราะบาง ดังนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ได้ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันอย่างต่อเนื่อง โดยที่แต่ละคนต่างมีของที่ฝ่ายมีนั้นเป็นสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้

4.3.2 ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ก็เพราะคนในสังคมมีความแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านสถานะทางสังคม อำนาจ และความมั่นคง ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาในระบบการเมือง ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองอันมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1) ระบบนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำหรือผู้อุปถัมภ์เพียงคนเดียว โดยผู้นำเป็นผู้รวบรวมลูกน้อง

2) การก่อตัวและโครงสร้างของระบบมีผู้นำเป็นจุดศูนย์กลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างลูกน้อง โดยต่างถือว่ามีนายคนเดียวกัน

3) ผลประโยชน์ที่ทำให้ผู้อุปถัมภ์และลูกน้องมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นส่วนตัว และต่างฝ่ายต่างคงความสัมพันธ์ต่อกันไว้ด้วยการแสวงหาผลประโยชน์ของแต่ละคน

4) ผลประโยชน์ที่ต่างแสวงหาจะแปรผันไปตามความแตกต่างทางฐานะอำนาจ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในขณะที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการอำนาจ ชื่อเสียง และเกียรติยศ ลูกน้องก็ต้องการความคุ้มครองและเงิน ดังนั้นถ้าผู้อุปถัมภ์ต้องการมีอำนาจมีเกียรติยศชื่อเสียง ก็ต้องมีบริวาร ในขณะที่เดียวกันถ้าลูกน้องต้องการความคุ้มครองให้ปลอดภัยในการประกอบกิจการต่าง ๆ รวมทั้งต้องการเงินเป็นพิเศษก็ต้องหาผู้อุปถัมภ์ตนด้วยเหตุนี้สายใยแห่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และลูกน้องแต่ละคนขึ้นอยู่กับ การตอบแทนซึ่งกันและกัน โดยที่ฝ่ายต่างพยายามทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการลงทุนของตนไม่คุ้มทุนเลยอาจถอนตัวออกจากการเป็นผู้อุปถัมภ์หรือลูกน้องก็เป็นได้ โดยที่ผู้อุปถัมภ์ยกเด็กให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้อง ส่วนลูกน้องก็หันไปหาผู้อุปถัมภ์รายใหม่ต่อไป

5) ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มักประกอบด้วยการมีลูกน้องลูกน้องมากมายหลายระดับชั้น ตั้งแต่ระดับที่ใกล้ชิดผู้อุปถัมภ์มากที่สุดเป็นลำดับจนไปถึงผู้ที่รู้จักคุ้นเคยเพียงผิวเผิน ลูกน้องผู้ใกล้ชิดกับผู้อุปถัมภ์หรือเจ้านายอย่างมากที่สุดก็มักมีลูกน้องตนเองด้วย เขาจึงกลายเป็นผู้อุปถัมภ์รายย่อย ๆ ในระบบนี้ด้วย

6) จากความสัมพันธ์ที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็ทำให้ความสัมพันธ์แบบนี้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและมีความไม่มั่นคงอยู่ในระดับสูง ดังนั้นจะเห็นได้ว่ายามที่ผู้อุปถัมภ์ได้ดำรงตำแหน่งที่ควบคุมผลประโยชน์สำคัญ ซึ่งสามารถแจกจ่ายให้แก่ลูกน้องได้มากเขาจะมีลูกน้องเป็นบริวารอย่างมากมาย แต่ถ้าเขาตกอับ จำนวนลูกน้องก็จะลดลงอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การจะมีบริวารมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับตำแหน่งอำนาจ และความมั่นคงของตัวผู้อุปถัมภ์นั้น ๆ เป็นสำคัญ

ซึ่งโดยปกติผู้ที่มิฐานะสูง มีทรัพย์สินมากเป็นผู้อุปถัมภ์จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มีฐานะที่ต่ำกว่าหรือยากจน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ เพื่อต้องการได้รับการยอมรับหรือเมื่อมีความจำเป็นที่เรียกใช้ก็ได้รับการตอบสนองตลอดจนถึงความจงรักภักดีด้วยโดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งเคยมีไพร่ทาสมาก่อน ทำให้สถานภาพของคนที่มีฐานะยากจนและด้อยโอกาสเสาะแสวงหาที่พึ่งจากผู้มีฐานะร่ำรวย ส่วนหนึ่ง คือ นักการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้ง จึงใช้วิธีการให้ความอุปการะต่าง ๆ นานา เช่น เวลาเจ็บป่วย ญาติจะไปขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีฐานะดีกว่าตน

เมื่อได้รับการช่วยเหลือหรือที่เรียกว่าอยู่ในความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้เป็นการตอบแทนบุญคุณที่ตนเคยได้รับอุปการะมาก่อน

4.4 ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ในทางสังคมวิทยาเชื่อว่ามนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา ทุกคนย่อมรู้และเห็นชัดเจนว่าคนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่มเพราะเราตระหนักดีว่าเราต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการรวมกลุ่ม คือ วิธีการพึ่งพาที่ดีที่สุด โดยเฉพาะคนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและมีการปฏิบัติกิจกรรมปรากฏอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่งประเภทกลุ่มตามลักษณะการทำกิจกรรมเป็น 8 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545 : 74)

4.4.1 กลุ่มที่ทำกิจกรรมด้านการศึกษา ดนตรี ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม

4.4.2 กลุ่มการค้า เช่น สหกรณ์ สมาคมการค้า

4.4.3 กลุ่มอาชีพ วิชาชีพ เช่น สหภาพ สมาคมวิชาชีพ กลุ่มแม่บ้าน

4.4.4 กลุ่มบริการสังคม ช่วยเหลือผู้อื่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาสาสมัคร ต่าง ๆ

4.4.5 องค์การศาสนา วัด สุเหร่า โบสถ์

4.4.6 พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง

4.4.7 องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด สถานเทศบาล

4.4.8 กลุ่มประเภทอื่น ๆ

ในกลุ่มทฤษฎีทางการเมืองที่มองว่าการเมืองคือเวทีที่ต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้นมองว่ากลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะของการจัดองค์กรจะเป็นภาพสะท้อนความต้องการที่หลากหลาย จากส่วนต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งจะมีอิทธิพลของกระบวนการกำหนดนโยบายของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มจึงมีผลต่อการเมืองด้วย ซึ่ง ถวิลวดีบุรีกุล และคณะ (2545 : 76) กล่าวว่า การศึกษาในหลายประเทศพบว่า การเป็นสมาชิกในกลุ่มประเภทต่าง ๆ กัน มีผลทำให้สมาชิกในกลุ่มมีพฤติกรรมการเมืองที่แตกต่างกัน

ในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มญาติ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มอาชีพ กลุ่มสมาคม และกลุ่มการเมืองทำในสิ่งที่ต้องสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อสร้างความพึงพอใจให้คนที่ตนรู้จักหรือเป็นคนคุ้นเคย เป็นญาติ เคยเรียนร่วมสถาบัน เคยทำงานในหน่วยงานเดียวกัน หรืออยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงไปเลือกผู้สมัครเพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับสมาชิกในกลุ่มหรือที่ตนรู้จักดังกล่าวอันเนื่องมาจาก

มีความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลนั่นเอง ที่สังเกตเห็น ได้ชัดก็คือ การเมืองระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ท้องถิ่น ถึงระดับจังหวัด จะมีตัวแทนที่เป็นเครือญาติเดียวกัน ได้รับการเลือกตั้ง เช่น น้องชายเป็น ส.จ. พี่เป็น ส.ส. ลูกเป็น ส.ท. เมียเป็นนายกเทศมนตรี หรือมีทายาทของตระกูลดังได้เป็นตัวแทนสืบทอด ตำแหน่งกันเรื่อยมา ก็เพราะใช้ความสัมพันธ์ที่รุ่นพ่อหรือเครือญาติได้สร้างไว้เป็นข้อผูกพันให้ ประชาชนตัดสินใจเลือกพวกเดียวกันเข้ามาอีก

4.5 ปัจจัยของอิทธิพลและผลต่างตอบแทน

ในด้านของการใช้อิทธิพลนั้น สืบเนื่องจากการตัดสินใจที่ทำความพอใจให้แก่ ทุกคนในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ นั้นมีอยู่น้อยมาก ทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดผลอะไรขึ้นบ้างได้ อยากรมากเช่นเดียวกัน นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้ผู้ไม่เห็นด้วย หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม มติการตัดสินใจนั้นยอมรับให้มากที่สุด การพยายามใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ตนอยากให้ทำนี้ คือ การใช้อำนาจ ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวอยู่เสมอว่า อำนาจคือหัวใจของการเมือง อำนาจเป็นสมรรถภาพ ในความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นสมรรถนะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะทำให้บุคคลอื่นทำตามที่ ตน (ผู้ครองอำนาจ) ต้องการ การใช้อำนาจของผู้นาจจึงเป็นการสนองตอบความต้องการในแง่ทำให้ ตนเป็นที่นิยม นับถือและความต้องการที่จะทำในสิ่งที่ตนปรารถนา (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2533 : 17)

ประมวล รุจนเสรี (2547 : 17) เห็นว่า การใช้อำนาจเป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยได้ สรุปทฤษฎีอำนาจทางการเมืองได้ว่า การเมืองเป็นปรากฏการณ์ในสังคมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ มนุษย์อย่างใกล้ชิด มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงการเมืองได้เลย ไม่ว่าจะการเมืองจะดีหรือเลว อำนาจทาง การเมืองจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับมนุษย์เสมอ อำนาจทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกกลุ่มที่ ผู้มีและใช้อำนาจทางการเมืองจะใช้อิทธิพลโน้มน้าว ใช้กำลังบังคับ ช่มชู้กระทำหรือไม่กระทำ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตามที่กำหนด อำนาจทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละ ฝ่ายต้องการเข้ามาครอบครอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงรักษาและแสวงหาผลประโยชน์ ตามที่ได้ตั้งจุดหมายไว้

ฮันติงตัน (Huntington. 1998 : 34) ได้ศึกษาพบว่า ในการเลือกตั้งของประเทศที่กำลัง พัฒนานั้น ปรากฏว่า บุคคลที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ จะไปลงคะแนนเสียงด้วยการชักจูง (Mobilized) เป็นสำคัญ หากไปโดยความสำนึกของคนแต่อย่างใด ปัญหาต่อไปคือใครเป็น คนที่สามารถชักจูงบุคคลเหล่านี้ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง คำตอบดังกล่าว ก็คือบุคคลชั้นนำในชุมชนนั่นเอง (ศักดิ์ นพสิทธิ์. 2542 : 36)

นอกจากนี้ยังมีความหมายถึง บุคคลซึ่งมีบุคลิกภาพ อุปนิสัย และความสามารถที่
ดีเด่นในสถานการณ์หนึ่งหรือในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชน
ให้มีความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำหรับประเภทของผู้นำท้องถิ่น ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ นั้น อาจจำแนกลักษณะ
โครงสร้างของผู้นำออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (จิรพรรณ กาญจนจิตรรา. 2538 : 137-138)

4.5.1 โครงสร้างผู้นำแบบเป็นทางการลักษณะตำแหน่งของผู้นำที่มีอยู่ใน
หมู่บ้าน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

- 1) ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แพทย์ประจำตำบล และคณะกรรมการต่าง ๆ
ขององค์การชุมชน เช่น กลุ่มชวามา คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
- 2) คณะกรรมการสภาตำบล เป็นต้น ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นไปได้โดยการ
เลือกตั้ง แต่งตั้ง และประกาศเป็นทางการให้ทราบ

4.5.2 โครงสร้างผู้นำแบบไม่เป็นทางการผู้ที่ผู้นำแบบไม่เป็นทางการใน
หมู่บ้านนั้น ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือสมาชิกอาวุโสที่สุดในชุมชน พระภิกษุสงฆ์ - สามเณร ผู้ที่มีฐานะ
มั่งคั่ง ผู้ที่มีชื่อเสียง และผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษจนได้รับการยกย่องจากชุมชนนั้น ๆ

นอกจากนี้การใช้อิทธิพลแล้ว ผลต่างตอบแทนก็มีผลต่อการตัดสินใจด้วยเนื่องจาก
ในการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์เราต้องมิปฏิสัมพันธ์ต่อกัน คนเราจะคบหาสมาคมกันอย่างไรก็ดี
หรือขึ้นอยู่กับความต้องการและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้แก่ การที่ผู้สมัครรับ
เลือกตั้งแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับประชาชน เช่น การติดต่อกับทางราชการแทนประชาชน การสร้าง
ถนน สะพาน สิ่งสาธารณประ โยชน์ต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่น การวิงวอนประกันตัวผู้ต้องหาในคดีที่
ประชาชนตกเป็นจำเลยบางคดี เช่น การพนัน การบุกรุกป่าสงวน เป็นต้น การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้
ของผู้สมัคร จะได้รับการยอมรับและตอบแทนด้วยการลงคะแนนเสียงจากประชาชนด้วย การ
จัดสร้างที่พักผู้โดยสารของผู้สมัครเลือกตั้งก็ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินผลประโยชน์
ความยกย่อง ความสะดวกสบาย หรือตำแหน่งหน้าที่ที่คาดว่าจะได้รับ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ใช้เงิน
บ้าง ผลประ โยชน์บ้างเป็นการแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงที่ตนจะได้รับเช่นเดียวกัน

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลดงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

1.ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลดงขวางห่างจากตัวเมือง ประมาณ 25 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 762 กิโลเมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลดงขวาง ตั้งอยู่ที่ 172 หมู่ที่ 5 บ้านดงขวาง ตำบลดงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเมื่อวันที่ 23 เดือนกุมภาพันธ์ 2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 16 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2539 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไปเล่ม ตอนพิเศษ 52 ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2539)

2. สภาพทั่วไปของตำบล

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ โขงมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านธรรมชาติ และแหล่งอาหารที่ได้จากแม่น้ำโขง สภาพอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน, ฤดูร้อน, ฤดูหนาว อากาศดีเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบบรรยากาศที่สบาย ๆ ดิฉันฝึ่งแม่น้ำโขง

แดนหอมแบ่ง แหล่งกระต๊อบข้าว ชาวบ้านขยะ สร้างสรรค์ความดี หลีกหนียาเสพติด

4.สถานที่สำคัญของตำบล

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลดงขวาง

4.2 ชายฝั่งแม่น้ำโขงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

4.3 ป่าดงคำฮีที่อุดมสมบูรณ์

4.4 สระน้ำบ้านบึงหล่ม สถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย

4.5 สระน้ำสวนสาธารณะหนองปลื้มสถานที่พักผ่อนแห่งใหม่ของชาวตำบล

ดงขวาง

5. ความสำคัญ

เป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรมของอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้มีความรักและห่วงแหนในศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนตนเองรวมไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปด้วยโดยจะเห็น ได้จากการจัดให้มีกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมงานประเพณีงานบุญต่าง ๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี

6. เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลคงขวาง มีเขตการปกครองทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ดังนี้

6.1 บ้านโพนทา	หมู่ที่ 1
6.2 บ้านนาออกควาย	หมู่ที่ 2
6.3 บ้านบัว	หมู่ที่ 3
6.4 บ้านบัว	หมู่ที่ 4
6.5 บ้านคงขวาง	หมู่ที่ 5
6.6 บ้านบึงหล่ม	หมู่ที่ 6
6.7 บ้านคงต้อง	หมู่ที่ 7
6.8 บ้านคงต้อง	หมู่ที่ 8
6.9 บ้านหนองสระพัง	หมู่ที่ 9
6.10 บ้านกกไฮ	หมู่ที่ 10
6.11 บ้านโพนทอง	หมู่ที่ 11

7. จำนวนประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคงขวาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ลำดับที่	หมู่บ้าน	ประชากร		รวม
		ชาย	หญิง	
1	บ้านโพนทว	122	107	229
2	บ้านนาออกควาย	319	338	657
3	บ้านบัว	261	253	514
4	บ้านบัว	250	260	510
5	บ้านคงขวาง	324	358	682
6	บ้านบึงหล่ม	151	138	289
7	บ้านคงต้อง	257	244	501
8	บ้านคงต้อง	205	185	390
9	บ้านหนองสระพัง	197	229	426

ลำดับที่	หมู่บ้าน	ประชากร	ประชากร	รวม
		ชาย	หญิง	
10	บ้านกกไฮ	203	194	397
11	บ้านโพนทอง	126	108	234
	รวม	2,415	2,414	4,829

ที่มา : จากฝ่ายทะเบียนและบัตร อำเภอเมืองนครพนม ณ เดือน ธันวาคม 2556

8. อาณาเขตติดต่อดังนี้

- 8.1 ทิศเหนือ ติดต่อ ต.ขามเฒ่า อ.เมือง จ.นครพนม
 8.2 ทิศใต้ ติดต่อ ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.นครพนม
 8.3 ทิศตะวันออก ติดต่อ แม่น้ำโขง (สปป.ลาว)
 8.4 ทิศตะวันตก ติดต่อ ต.คำเตย อ.เมือง จ.นครพนม

9. ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

- 9.1 องค์การบริหารส่วนตำบลคงขวาง
 9.2 ชายฝั่งแม่น้ำโขงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ
 9.3 ป่าดงคำฮีที่อุดมสมบูรณ์
 9.4 สระน้ำบ้านบึงหล่ม สถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย
 9.5 สระน้ำสวนสาธารณะหนองเปลือยสถานที่พักผ่อนแห่งใหม่ของชาวตำบลคง

ขวาง

10. สภาพทางเศรษฐกิจ

10.1 การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือทำนา อาชีพเสริมทำการเกษตร, อาชีพจักสาน ปลูกหอมแบ่ง ออกหาปลาตามลุ่มแม่น้ำโขง และบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ

10.2 หน่วยงานธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย

- 10.1 ปืมน้ำมันขนาดเล็ก 1 แห่ง
 10.2 ปืมหลด 4 แห่ง
 10.3 โรงสีข้าวขนาดเล็ก 45 แห่ง
 10.4 ร้านอาหาร 11 แห่ง

10.5 ร้านค้า	68 แห่ง
10.6 ร้านซ่อมรถ / อุ้งซ่อมรถ	2 แห่ง
10.7 รถเร่ขาย	2 คัน
10.8 ร้านรับซื้อข้าวเปลือก	1 แห่ง
10.9 ร้านอุปกรณ์ก่อสร้าง	2 แห่ง
10.10 ร้านเสริมสวย	2 แห่ง
10.11 คลินิกหรือสถานบริการทางการแพทย์	1 แห่ง

11. สภาพทางสังคม

- 11.1 การศึกษามีโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง แยกเป็น
 โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่
 โรงเรียนมัธยมศึกษานำร่อง 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านนาออกควาย (ป. 1 – ม. 3)
 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน 2 แห่ง
 ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง
 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 11 แห่ง
- 11.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา
 11.2.1 วัด/สำนักสงฆ์ จำนวน 9 แห่ง
 11.2.2 สภาวัฒนธรรม จำนวน 1 แห่ง
- 11.3 บริการสาธารณสุข
 11.3.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบ้านดงขวาง พื้นที่รับผิดชอบ คือ หมู่ที่ 5,6,7,8,9,10
 11.3.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบ้านบัวพื้นที่รับผิดชอบ คือ หมู่ที่ 1,2,3,4,11,
- 11.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 11.4.1 ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 1 แห่ง
 มีสมาชิก อปพร. จำนวนทั้งสิ้น 218 นาย
 11.4.2 ศูนย์กู้ชีพตำบล / หนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ภัย (EMS/OTOS) จำนวน 1 แห่ง
 โดยมีทีมปฏิบัติการ จำนวน 8 ทีม กระจายครอบคลุมทั้ง 11 หมู่บ้าน
 11.4.3 มีรถบรรทุกขยะแบบเท้อัดท้าย ขนาด 6 ตัน 6 ล้อ จำนวน 1 คัน

12. บริการพื้นฐาน

เส้นทางรถกมมาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลลงขวางห่างจากตัวเมือง ประมาณ 24 กิโลเมตร สามารถเดินทางออกจากจังหวัดนครพนม โดยใช้เส้นทางถนนชยางกูร เส้นนครพนม-ธาตุพนม

การสื่อสารและโทรคมนาคม

12.1 ที่ทำการไปรษณีย์ (สาขาย่อย) จำนวน 1 แห่ง

12.2 โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 22 แห่ง

12.3 เสารับสัญญาณโทรศัพท์ จำนวน 2 แห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิระพงษ์ พิพัฒน์เลิศสกุล (2542 : 126) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการไปใช้สิทธิการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดตราดพบว่า อายุและเพศไม่มีความสัมพันธ์ต่อการไปใช้สิทธิการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดตราดส่วนระดับการศึกษา รายได้และอาชีพมีความสัมพันธ์ต่อการไปใช้สิทธิการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดตราดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิรายุทธ วัจนะรัตน์ (2525 : 217 – 222) ที่ศึกษาการไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง ศึกษากรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2529 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนทุกระดับการศึกษามีทัศนคติต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่แตกต่างกัน

วีระพงษ์ คงยืน (2543 : 213-219) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งและพฤติกรรมของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 มีนาคม 2543 ผลการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของอำเภอท่าศาลารับรู้และเชื่อถือข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งและมีความคิดเห็นว่าการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งสามารถช่วยในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ดีขึ้น

เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์ (2544 : 185-190) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่า เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพและระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลจังหวัดพัทลุง

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544 : 219-226) ศึกษากรณีการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าเหตุผลที่ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนในเขตเลือกตั้งให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และอยากได้คนดีมาบริหารบ้านเมืองในการเลือกผู้แทนนั้นผู้ไปลงคะแนน ได้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่ตนคิดว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตและสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ประชาชน ได้ให้ความสนใจทั้งด้านคุณสมบัติของผู้สมัครและนโยบายของพรรคการเมืองตัดสินใจของประชาชนนั้น ได้รับอิทธิพลจาก ชักนำของบุคคลอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและหัวหน้าคะแนนและจากสื่อทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจขั้นสุดท้าย เมื่อกาบัตรเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนที่จะได้จากผู้สมัครและนโยบายจากพรรคการเมืองเป็นหลักการศึกษาครั้งนี้ยังพบเห็นการซื้อสิทธิขายเสียงในรูปแบบต่าง ๆ กันซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมายังปราศจากความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการเมืองโดยให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนถึงผลเสียต่างๆที่เกิดจากการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม อันเนื่องจากการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเฉพาะหน้าเป็นหลัก

สุนันท์ อัครทวีทอง (2545 : 187-195) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดชลบุรี พบว่าคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครในด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญมากที่สุดรองลงมา หัวคะแนนที่นำความเจริญสู่ท้องถิ่น และทดสอบสมมติฐาน พบว่าความคิดเห็นต่อพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภัทรวดี แก้วประดับ (2546 : 164-174) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกสมาชิก สภามหาวิทยาลัย ตำบลบ้านค่าย : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย พบว่าในการรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเลือกผู้สมัครจากกลุ่มเดียวกันเป็นส่วนใหญ่และในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาเชื่อได้ว่า มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.0 ได้รับเงินจากการซื้อเสียงด้วย และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.0 เชื่อว่า มีการซื้อเสียงจริง แต่ไม่พบหลักฐานส่วนน้ำหนักในองค์ประกอบที่ใช้ในการตัดสินใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักกับคุณสมบัติ ส่วนบุคคลของผู้สมัครมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง และหัวหน้าคะแนน และสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จำแนกตามความคิดเห็นต่อคุณสมบัติ ส่วนบุคคลของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัครกลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัคร หัวหน้าคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) พบว่า นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการ

หาเสียงหัวคะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจาก
ทุกกลุ่ม ส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครจะมีผลเฉพาะการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากกลุ่มที่ 1
และ 3 เท่านั้น

ภาณุพงศ์ งานสำเร็จ (2546 : 221-228) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
เลือกตั้งนายกเทศมนตรีเมืองสุราษฎร์ธานีการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความ
คิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพการได้รับ
ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ไปใช้สิทธิเลือกตั้งปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน
ต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ได้แก่ อายุและรายได้

เอกชาติ แจ่มอัน (2547 : 198-214) ศึกษาพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีศึกษากรณีอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า บุคคลที่มีส่วน
ทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน และสื่อประชาสัมพันธ์ปัจจัยทางการเมืองส่งผลต่อ
การตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อรรณพ พัฒนผลสุขุม (2547 : 173-178) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในเขต
คลองเตย กรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2548 ผลการวิจัย
พบว่า อาวุธระดับการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้านนโยบาย ด้านพรรคการเมืองและด้านผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ส่วนอาชีพ การรับข่าวสารทางการเมืองความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและความรู้ความเข้าใจในระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่มีความสัมพันธ์กับ
ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในด้านนโยบายด้านพรรค
การเมือง และด้านผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ครรชิต คมสัน (2548 : 215-221) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความคิดเห็นการ
ตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลการทดสอบ
สมมติฐาน พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และความสนใจทางการเมือง มีผลต่อการตัดสินใจ
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุ
และรายได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นภชนก ทรงอัคราภรณ์ (2549 : 198-204) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักการเมือง ที่
พึงประสงค์ในทัศนะของข้าราชการทหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการทหารสังกัด โรงเรียนนาย
ร้อยพระจุลจอมเกล้า ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมเป็นคุณลักษณะของนักการเมือง
ที่ พึงประสงค์ที่ข้าราชการทหารเห็นด้วย

มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านสังคมส่วนคุณลักษณะของนักการเมืองที่ข้าราชการทหารเห็นด้วยในระดับปานกลางคือ ด้านเศรษฐกิจ

ธนกรณ์ ว่องไว (2548 : 104-107) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อระบบการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาพบว่า การมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและการรู้จักกันเป็นการส่วนตัวเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญลำดับสุดท้ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีผลดี

ผกาพรรณ ต้นสอน (2549 : 74-77) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดมีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประกอบอาชีพเกษตรกร 2) ปัจจัยส่งเสริมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและกลุ่มตัวอย่าง

สายประพิศ สายทองภู (2548 : 84-86) ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรง: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตจังหวัดตราดมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรงและเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรงผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรงส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับดี โดยเห็นด้วยต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรงในจังหวัดตราดที่มีเพศอาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดตราดที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตรงแตกต่างกัน

คุณวุฒิ ออสุวรรณ (2545 : 71-72) ศึกษา เรื่องการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงจากประชาชน: ศึกษากรณีความคิดเห็นของกรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหินมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของกรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหิน ที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงจากประชาชน และปัจจัยส่วนบุคคลมี อิทธิพลต่อความคิดเห็นของกรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหิน ที่มีต่อนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน

กลุ่มตัวอย่างมี ความคิดเห็นด้วยที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงจากประชาชนอยู่ในระดับสูง โดยมีผลการทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ค่านัยสำคัญที่ 0.004* อายุค่านัยสำคัญที่ 0.498 ระดับการศึกษา ค่านัยสำคัญที่ 0.000* และรายได้ ค่านัยสำคัญที่ 0.007*

ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของกรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหินที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงจากประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ

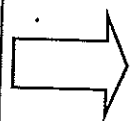
ผลการศึกษาพบว่า กรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหิน มีความคิดเห็นด้วยในระดับสูงต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหัวหิน โดยตรงจากประชาชนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของกรรมการชุมชนย่อยเทศบาลตำบลหัวหิน ที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหัวหิน โดยตรงจากประชาชน ได้แก่ เพศ การศึกษา รายได้ ส่วนอายุ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ นันทิกานต์ อุดม (2553 : 6) ,สุนันท์ อัครทวีทอง (2545 : 5-7) ภาณุพงศ์ งานสำเร็จ (2546 : 12) และภัทรวดี แก้วประดับ (2546 : 15) มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1. ปัจจัยด้านผู้ใช้สิทธิ
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 อายุ
  - 1.3 การศึกษา
  - 1.4 อาชีพ
  - 1.5 รายได้ต่อเดือน
2. ปัจจัยด้านผู้สมัคร
  - 2.1 ด้านคุณลักษณะประจำผู้สมัคร
  - 2.2 ด้านนโยบายผู้สมัคร
  - 2.3 ด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคงขวง อำเภอเมือง
จังหวัดนครพนม